

**Ahi Evran'ın Doğumunun
850. yılı Anısına
2023'e Doğru Mesleki ve
Teknik Eğitim Çalıştayı
Sonuç Raporu**

TÜRK EĞİTİM-SEN GENEL MERKEZİ YAYINLARI

©Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi, 2021.

Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi yayınlarının tamamının veya bir kısmının yayımcının yazılı izni olmadan herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır.

Yayımların fikri sorumluluğu ve imla tercihi yazarlarına aittir.

Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi Yayınlarında yer alan başka kaynaklardan alınmış metin, ifade, tablo, resim ve benzeri şeylerin yasal kullanım sorumluluğu yazarlarına aittir.

ISBN: 978-605-74612-4-7

Yayın Yönetmeni

Dr. Tayfun FINDIK

Editör

Prof. Dr. Ulvi ŞEKER

Prof. Dr. Cevdet SÖĞÜTLÜ

Prof. Dr. Ercan Nurcan YILMAZ

Prof. Dr. Cemal YILMAZ

Doç. Dr. Nihat DÖNGEL

İletişim Adresi:

Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi Erzurum Mahallesi Talatpaşa Bulvarı No:160
Kat:6 Cebeci/ANKARA

Tel: 0 312 424 09 60 (8 Hat) Belgegeçer: 0 312 424 09 68

<http://www.turkegitimsen.org.tr> elmek: iletisim@turkegitimsen.org.tr

Sunuş

Toplumun kendini gerçekleştirme gücünü ve verimini artıran, kalkınma çabasının hayat bulması için gerekli nitelik ve nicelikte elemanların yetişmesini sağlayan ve ülkenin fertlerinin yeteneklerine göre yetişmesine imkan veren etkili araç eğitim olarak kabul edilmektedir. Dünya genelinde kabuğunu kırma gayreti içinde olan ülkelere mercek tuttuğumuzda; eğitim hizmeti gibi ekonomik ve sosyal kalkınmanın anahtarı olan bir sektörde kıt olan madde ve insan kaynaklarının etkin kullanımı hayati bir hüviyet taşımaktadır. Bu denklemi kendi ülkemiz açısından değerlendirdiğimizde insan kaynaklarının verimliliğini artırmak ve ülkenin kalkınması için saptanan hedeflere ulaşılmasında mesleki ve teknik eğitime önemli görevler düştüğü yadsınamaz bir gerçektir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 2023 ve sonrasında başlayacak 2. yüzyılında yeni bir uyanış ve yeniden kendisine hedefler belirleyerek; bir kalkınma hamlesi başlatması zaruret halini almıştır. Bu düşünce ile yüzüncü yılında aynı ruh ve heyecanla 2. Maarif Kongresi'ni Ankara'da toplamayı hedefleyen sendikamız, Türk eğitim sisteminin geleceğine ilişkin tasarımlar oluşturmayı hedefleyen tematik çalıştaylar düzenlemiştir. Alanından seçkin ulusal ve uluslararası düzeyde katılımcıların olduğu bu çalıştayların ilkinin 2023'e Doğru Dijital Eğitim teması ile gerçekleştirmiştik. Türk eğitim sistemine ilişkin değerlendirmelerin yapılması, tespit edilen sorunların çözümü ve geleceğe dair önerilerin ortaya konulması esnasında paydaş katılımı ile uzman görüşünün birleştirilmesini ana ilke olarak belirleyen Türk Eğitim Sen Mesleki ve Teknik Eğitim alanında göstermiş olduğu önemi de 2023'e Doğru Mesleki Teknik Eğitim çalıştay ile bir kez daha ifade etmiştir.

2021 yılının hem Maarif Kongresi'nin 100. Yılı olması hem de Ahi Evran'ın Doğumununun 850. Yılı olarak UNESCO tarafından anma yıldönümleri arasına alınması münasebetiyle bu çalıştayı Anadolu'da meslek eğitimine hem eşi Fatma Bacı hem de kendisi büyük hizmetlerde bulunan, Ahilik teşkilatının kurucusu Ahi Evran anısına ithaf etmenin haklı kıvancını yaşıyoruz. Böylece hem köklerimizde mesleki eğitimin gelişmesine hizmet edenleri yad etmek hem de bugüne kadar ötekileştirilen, yükseköğretime geçişte önüne engeller konulan, üvey evlat muamelesi gören mesleki ve teknik eğitimin gerekli ilgiyi görmesini amaçlamaktayız. Katsayı adaletsizliğinin kaldırılması ile birlikte bu alanda yeni yeni kıpırdanmalar olmaktadır. Ancak ülkemizin, kıpırdanmalara değil, sıçramalara ihtiyacı vardır. Mesleki ve teknik eğitimle ilgili mevzuattan da kaynaklanan pek çok açık bulunmaktadır. Mevzuatın; uygulayıcısı olan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri alınarak, alan uzmanlarının iyi örnekler ve 2023 sonrası için

öngörülen gelişmeler ışığında mesleki ve teknik eğitime dair tasarım ortaya koyulması gerekmektedir. Bu çalıştay 4 farklı uzmanlık komisyonu marifetiyle mesleki eğitimin bugünü, yarını ve geleceğine mercek tutmayı amaçlamaktadır.

100. yılında aynı ruh ve heyecanla 2. Maarif Kongresi'nin vücut bulmasında, kongre kapsamında düzenlediğimiz etkinliklerin gerçekleşmesinde; her türlü fedakârlığı ve özveriyi esirgemeyen başta Genel Başkanımız Sayın Talip Geylan olmak üzere Türk Eğitim Sen Genel Merkez Yönetim Kurulu'na, ihtiyaç duyulan çalışmaları yapan ve gayret gösteren Şube Başkanlarımıza ve Yönetim Kurulu Üyelerine, İlçe Temsilcilerine, çalıştay komisyonlarında görev alarak çalışmalara katılan bilim insanlarına, teknik öğretmen ve yöneticilere; çalıştayımızın açılışına katılan MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürü Prof. Dr. Kemal Varın Numanoğlu'na, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı Prof. Dr. M.Öcal Oğuz'a ve TEKEV Başkanı Erdoğan Özen'e teşekkür ederiz.

Cengiz KOCAKAPLAN

Türk Eğitim Sen Genel Başkan Yardımcısı

Açılış Konuşmaları

SAYIN TALİP GEYLAN'IN ÇALIŞTAY AÇILIŞ KONUŞMALARI

Sayın Genel Müdürüm,

Sayın UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı,

Teknik Eğitim Vakfımızın Sayın Başkanı,

Merkez Yönetim Kurulumuzun Kıymetli Üyeleri,

Değerli Hocalarım, Meslektaşlarım, Kıymetli Akademisyenlerimiz,

Sözlerimin başında hepinizi saygıyla selamlıyorum, hoş geldiniz sefalar getiriniz.

Ahi Evran'a ithaf ettiğimiz ve 2. Maarif Kongresi kapsamında düzenlediğimiz 2023'e Doğru Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştay'ımızın hem mesleki eğitimimize hem ülkemize hem de çalışanlara hayırlar getirmesini diliyorum. Bu çalıştayımızı neden Maarif Kongresi kapsamında yapıyoruz, değerli arkadaşlarım, Allah nasip ederse 13-18 Temmuz 2021 tarihlerinde Türkiye'de 2. Maarif Kongresini Türk Eğitim Sen toplayacak. Bildiğiniz üzere, 1. Maarif Kongresi 15 Temmuz 1921'de toplandı. Devletimizin kurucusu, büyük önder, ölümsüz lider Mustafa Kemal Atatürk, bir yanda kahraman ordumuz cephede hürriyet mücadelesi verirken, kurtuluş mücadelesi verirken, o savaşın en kesif günlerinde irfan ordusunu, maarif ordusunu Ankara'da topladı. Şu öngörüye bakar mısınız? Eğitimin ehemmiyetinin farkındalığına bakar mısınız değerli arkadaşlarım. Aslında Maarif Kongresi 15 gün planlanmıştı ancak savaşın koşullarının yoğunlaşmasından dolayı bir haftada tamamlanmak zorunda kaldı. 1. Maarif Kongresi iki yıl sonra ilan edilecek olan, kurulacak olan Cumhuriyetin, 1923 yılında ilan edilecek olan Cumhuriyet'e giden yolun kaldırım taşlarını döşedi. İnşallah devletimizin 100. yılına giderken, 2023'e giderken daha güçlü, daha kutlu daha büyük Türkiye'nin kaldırım taşlarına bizim de eğitimciler, Türk eğitimciler olarak bir katkımız olacak. İşte 2. Maarif Kongresi'ni bu açıdan, bu idrakte, bu anlamda düzenledik, bununla da büyük gurur duyuyoruz. Sanırım bu şeref de bu şanda Türk Eğitim Sen'e yakışırdı, Türk Eğitim Senlilere yakışırdı.

2. Maarif Kongresi kapsamında birçok çalıştayımız, sempozyumumuz, saha araştırmamız, panellerimiz olacak. 22-24 Ocak tarihlerinde Dijital Eğitim Çalıştayı ile başlattık sürecimizi. Bu çalışmamız daha önce başlayacaktı ancak malumunuz pandemi koşulları nedeniyle birçok alanda olduğu gibi maalesef eğitim alanında da sendikal faaliyetlerimizde de bir takım ötelemeler söz konusu oldu.

Dijital Eğitim Çalıştayı'ndan sonra bu ikinci program, ikinci çalıştayımız. Mesleki ve teknik eğitime gösterdiğimiz önemin nişanesi olarak bu çalıştayı düzenliyoruz. Tabi aynı zamanda UNESCO tarafından 2021 Yılı Ahi Evran'ı Anma Yılı olarak ilan edildi. Bizde bu çalıştayımızı Ahi Evran'ın doğumunun 850. yılına atfettik. Ahilik teşkilatı, Anadolu topraklarında mesleki bilgi ve üretim becerisiyle ecdadımızın Anadolu'daki yaşayan halkla bütünleşmesini sağlamış ve belki de Anadolu'da bin küsur yıldır süregelen milli varlığımızın kökleşmesinde önemli bir unsur olmuştur. Biz hem ahilik teşkilatını hatırlatmak Ahi Evran'ı anmak hem de ahiliğin ruhu, anlayışı, felsefesi ile ülkemizde mesleki eğitimin, teknik eğitimin daha da güçlenmesi noktasında bir katkımız olsun inancıyla bu çalıştayımızı Ahi Evran'ın 850. doğum yıl dönümüne ithaf ediyoruz.

Değerli Arkadaşlarım, “Meslek Lisesi Memleket Meselesi” diye bir slogan var biliyorsunuz. Her önüne gelen bunu kullanır ama maalesef yıllardır mesleki eğitim de, teknik eğitim de çoğunlukla ihmal edilir. Sayın Ziya Selçuk'un Milli Eğitim Bakanı olması ile birlikte biliyorsunuz 2023 Eğitim Vizyon Belgesi hazırlanmıştı, biz de o sürece katkıda bulunmuştuk yine sizlerin değerli katkılarıyla. 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde mesleki ve teknik eğitime özellikle önem atfedildi, özel bir bölüm ayrıldı. Biz bazı şeylere daha önceden de defahatle şahit olduğumuz üzere yazıda kalmamasını, masada kalmamasını diliyoruz, hayata geçirilmesini talep ediyoruz. Ama tabi 2023 Eğitim Vizyon Belgesi ile ilgili adımlar da maalesef yine pandemi koşulları gerekçesiyle biraz ertelendi. Biz bu anlamda Milli Eğitim Bakanlığının 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde ortaya koyduğu hedeflerin gerçekleştirilmesi anlamında biraz da hızlı hareket etmesini özellikle istirham ediyoruz.

Meslek lisesi memleket meselesi. Çünkü hep söyleriz yerli ve milli ekonomiden bahsederiz, yerli ve milli ekonomi için değerli arkadaşlarımız yerli üretim lazım. Yerli üretim içinde nitelikli insan gücü yetiştirmek lazım. Peki, nitelikli insan gücü nasıl yetişecek? Öncelikle iyi planlanmış mesleki ve teknik eğitimde yetişecek. Biz bunun için mesleki ve teknik eğitim meselesini aslında bir milli mesele olarak, bir milli beka meselesi olarak görüyoruz. Herkesin de meseleye böyle yaklaşması gerektiğini düşünüyoruz.

Türk Eğitim Sen olarak, mesleki eğitime vermiş olduğumuz önemi sadece sözde bırakmıyoruz değerli arkadaşlar. Biliyorsunuz yine sizlerin üstün gayret ve katkılarıyla 1-3 Mart 2013 tarihinde Türkiye'de Teknik Eğitimin Problemleri Yapısal ve İşlevsel Değişim İhtiyaçları adıyla bir çalıştay düzenlemiştik. Akabinde bir buçuk yıl önce yine hatırlayın 15-17 Mart 2019 tarihinde Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı düzenlemiştik. Gerçekten de Türkiye'nin dört bir yanından gelen hem sahada çalışan öğretmenlerimiz, eğitim çalışanları, okul yöneticilerimiz ve hem de mesleki ve teknik eğitim de yol almış akademisyenlerimizin kıymetli katkılarıyla çok güzel çalışmalar ortaya koymuştuk. Biz o zaman da çalıştayın sonuç raporlarını Milli Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla paylaşmıştık. Nitekim 2023 Eğitim Vizyon Belgesi hazırlanma aşamasında da sizlerin ortaya koyduğu öneriler, teklifler, görüşler, eleştiriler

önemli ölçüde alınmıştı. Emin olun bu noktada da sizlerin çok değerli katkıları var, ben bundan dolayı da bu vesile ile sizlere tekraren teşekkür ediyorum kıymetli arkadaşlarım.

Bugün burada, başlayıp iki gün sürecek çalıştayımızda 4 ana başlık altında komisyonlar oluşturduk.

1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Yönetim Sistemi
2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Geleceği
3. Mesleki ve Teknik Öğretim Faaliyetleri
4. Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğretmen Yetiştirme ve Nitelik

Bunlar ana başlıklarımız. Tabi bunların alt başlıkları altında mesleki ve teknik eğitimin ihtiyaç duyduğu bütün konular çalıştayımız süresince sizlerin katkılarıyla ete kemiğe bürünecektir. Sanırım buradaki en önemli sorun, başlangıç noktası meslek lisesi algısının değiştirilmesi, değiştirilmesi gerekliliği. Özellikle, biliyorsunuz o 28 Şubat Postmodern Darbe sürecinden sonra başta katsayı engeli olmak üzere bir takım engellerle mesleki eğitime, teknik eğitime yönelik ilgide ciddi azalma söz konusu oldu. Öğrenci sayılarında ciddi azalmalar yaşandı. Mesleki ve teknik eğitime yatırım yapılmadı. Alt yapı güncellenmedi. Tabi bununla alakalı geride bıraktığımız iki çalıştayla çok güzel öneriler ortaya koydunuz. Çok değerli öneriler ortaya kondu. Mesleki eğitimin algısının değiştirilmesi, albenisinin artırılması noktasında sizler o kadar önemli öneriler ortaya koydunuz ki emin olun bunlar yıllar içinde yapılmış olsaydı sanırım çok ciddi mesafe kat etmiş olacaktık.

Mesela tematik liseler açılmalı, dediniz siz. Gerçi son iki-iki buçuk yıldır Milli Eğitim Bakanlığı bu noktada adımlar atıyor ama yeterli değil tabi ki. Çok basit gibi görünebilir ama okul isimleri güncellensin, dediniz siz değerli arkadaşlarım. Mesela ticaret lisesi demeyelim ekonomi lisesi diyelim, dediniz. Endüstri meslek lisesi demeyelim, teknoloji lisesi diyelim, dediniz. Basit gibi görünen bu ufak dokunuşların meslek lisesi algısına getireceği ehemmiyetin siz farkındaydınız değerli arkadaşlarım. Çünkü siz sahadasınız, inşallah bunlar karşılık bulacak. Mesleki yönlendirme, mesleki eğitimde yönlendirme ortaokul yıllarında başlasın dediniz ki pedagojik açıdan doğrusuda budur, ortaokul düzeyinde, o çağ nüfusunda mesleki yönlendirmenin yapılması gerekliliğine işaret ettiniz. İstihdam garantili mesleki eğitim programları hazırlansın, dediniz. Hem sektörlerin ihtiyaçları hem bölgesel ihtiyaçlar dikkate alınsın ve istihdamla ilişkisi kurgulansın, planlansın ona göre mesleki eğitim okulları, programları açılsın, dediniz. Başta 3308 sayılı kanun olmak üzere mesleki eğitimle alakalı tüm mevzuatın günün koşullarına, ihtiyaçlarına, beklentilerine göre güncellenmesini, yeniden gözden geçirilmesini talep ettiniz. Çünkü yaşanan pek çok sorun var, staj sorunu var, sigorta sorunu var, istihdamla ilişkilendirme sorunu var. Emin olun sizlerin yani sahadan gelen, hem akademisyenlerin hem öğretmenlerimizin hem de diğer

Çalışanların sahadan aldığı tespitler doğrultusunda icra makamları gerekli adımları atmış olsaydı değerli arkadaşlarımız belki de bu iki gün burada konuşacağımız bazı problemleri artık konuşmuyor olacaktık. Talebimiz bu anlamda hızlı bir şekilde gerekli adımlar atılmasıdır.

Mesleki ve teknik eğitimle ilgili, mesleki ve teknik eğitimin algısının değişmesi ile alakalı ciddi adımlar atıyoruz, farkındalık oluşturmaya çalışıyoruz, hem bizler hem de kamu kurumları. Ama sanırım şu pandemi dönemi bu konuda ciddi anlamda elverişli bir zemin sundu. Emin olun milyarlar harcasak bu tanıtımı yapamaz farkındalığı oluşturamazdık. Bu pandemi döneminde mesleki ve teknik okullarımız öyle büyük bir performans ortaya koydu ki tabiri caizse milletin ağzı açık kaldı. Milletimiz sizi fark etti değerli arkadaşlarımız. Milletimiz, vatandaşlarımız mesleki ve teknik eğitimin önemini fark etti. Değerli arkadaşlar 100.000.000'nun üzerinde maske üretti mesleki okullarımız, teknik okullarımız, halk eğitim kurumlarımız. Özellikle salgının ilk başladığı dönemlerde, büyük ülkeler birbirlerinin maskesini çalıyorlardı havalimanlarında. Kargo uçaklarını kaırıyorlardı, maske için. Türkiye'deki mesleki liselerimiz 100.000.000'nun üzerinde maske üretti, dezenfektan üretti, o dönüp bakmadığımız, beğenmediğimiz dezenfektan ürünleri aranır oldu, bulunamaz oldu. Okullarımız üretti onları. Yetti mi yetmedi, solunum cihazları ürettiler sevgili arkadaşlar, endüstri meslek liselerimiz. Bu müthiş bir şeydir. Bu gayret, bu performans müthiş. Salgının ilk dneminini hatırlayın, milletin covid-19 virüsü yüzünden dolayı burnunu kapıdan çıkarmaya koktuğu günlerdi. Ama sizler meslek liselerimizde milletimizin salgınla mücadelesinde çorbada bizim de tuzumuz olsun, katkımız olsun inancıyla sahada çalıştınız ve inanılmaz şeyler başardınız. Burada bulunan kıymetli arkadaşlarımızın nezdinde mesleki ve teknik eğitim okullarımızda bu süreçte milletimizin devletimizin salgınla mücadelesine katkı sunan emek veren bütün meslektaşlarıma teşekkür ediyorum. Allah hepsinden razı olsun. Lütfen onları bir alkışlayalım, alkışı hak ediyorlar.

Katılımlarınızdan dolayı her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. alıştayımızın mesleki ve teknik eğitime, eğitim çalışanlarının daha mutlu daha huzurlu yarınlarına, meslek ve teknik eğitimin daha başarılı ve daha verimli yarınlarına vesile olmasını diliyorum. Sağolun varolun...

Talip GEYLAN
Türk Eğitim Sen ve UAESB
Genel Başkanı

PROF. DR. KEMAL VARIN NUMANOĞLU'NUN KONUŞMASI

Değerli Genel Başkanım,

Değerli UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanım,

Değerli Teknik Eğitim Vakfı Genel Başkanım,

Değeri Hazirun, Değerli Katılımcılar,

Ahi Evran'ın doğumunun 850. yılı anısına 2023'e Doğru Meslek ve Teknik Eğitim Çalıştay'ında sizlerle bir araya gelmekten son derece memnunum, katılımlarınız için de davetiniz için de çok teşekkür ediyorum.

Değerli başkanım konuşmasında dile getirdi, bu hususlara ilaveten çok fazla bir şey söylemeyeceğim ama şöyle bir şeyi başlangıçta ifade edeyim; başkanımın daha önce ki çalıştaylarda ifade ettiği sorunlara ilişkin, genel müdürlüğümüz bünyesinde hemen hemen hepsi ile ilgili bir çalışma yapmış olduğumuzu iletmek isterim. Sadece okul isimleri konusunda, bakanlığın tüm okul türleri ile ilgili bir planlama gerektirdiği için çok mesafe alamadık ama diğer konularda mesafe aldık. Bunu da söylemek istiyorum. Bizler, sizlerle birlikte, sendikalarımızla birlikte mesleki ortaöğretim alanında sorunlara çözüm bulunmasını ve bununla ilgili çalışmalar yapılmasını çok sağlıklı ve doğru bir zemin olduğunu düşünüyoruz. Bizim için en önemli paydaş olduğunuzu biliyoruz. Doğrudan doğruya sahanın gücünü yansıtıyorsunuz, o anlamda bizim için buradaki bu çalıştay sonucu ortaya çıkacak raporlamalar ve buradaki önermelerde son derece önemli ve yol gösterici olacak, emin olunuz. Daha önce Talip Başkanımın da ifade ettiği gibi 2023 Vizyon Belgesi hazırlanırken de bu anlamda her türlü paydaşlarımızdan veriler alarak bu şekilde süreci yapılandırmıştık. Yine bu şekilde bu çalıştay sonucu ortaya çıkan bilgi ve belgelerden yararlanma niyetindeyiz, onu da ifade etmek istiyorum.

Değerli başkanım, değerli katılımcılar, ülkeler mesleki eğitim sistemlerini kendi ekonomilerinin mevcut durumuna ve kendi ülke gerçeklerine uygun bir şekilde kurgulamakta ve güncellemektedir. Bakanlığımızda ülkemizin gerçekleri ile örtüşen ve dokusuna uygun mesleki ve teknik eğitim için yeni yol haritasını 2023 Eğitim Vizyonunda sunmaktadır. Yeni yol haritası sektöre duyarlı, ülkenin önceliklerine göre kendini sürekli güncelleyen dinamik bir mesleki ve teknik eğitim inşası öngörmektedir. Bu hedefleri gerçekleştirmek için Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü olarak üzerimize düşen görev ve sorumlulukların farkındayız ve bu doğrultuda çalışmalarımızı yürütmekteyiz.

2023 Eğitim vizyonumuzla yenilenen milli eğitim politikamız doğrultusunda, iş dünyasının ihtiyaç duyduğu mesleki alanlarda nitelikli işgücünü yetiştirmesini sağlayacak şekilde mesleki eğitimin kalitesini artırmak ve eğitim-istihdam-üretim bağlantısının sağlıklı bir zeminde yürütülmesini sağlamak amacıyla çalışıyoruz. Bu hedefe ulaşma doğrultusunda etkin ve verimli işleyen bir kurumsal yapıyı tesis etmek, mesleki eğitim sistemimizin beşeri, mali, fiziki ve teknolojik altyapıyla yönetim ve organizasyonu daha da iyileştirmek adına önemli adımlar atmaya devam edeceğiz. Bakanlığımız 2020-2021 eğitim-öğretim yılından itibaren, güncellenen mesleki ve teknik eğitim programları ile öğrencilerin dijital okur-yazarlık becerilerini güçlendirerek meslek alanlarında yeni teknolojilere uyumlarını artıracak içerik ve etkinliklerle zenginleştirilme sağlanmıştır. Öğrencilerin ilgi ve tercihleri doğrultusunda yeni modelde seçmeli dersler ve sertifikasyon dersleri oluşturulmuştur. Mesleki ve teknik eğitimde 55 alan ve 203 alanda eğitim verilirken yeni alan ve dallarda sadeleştirilmeye gidilmiş 47 alan ve 105 alanda eğitim vermeye devam edilmiştir. Öğrencilerin mesleklerine özgü derslerle geç tanışmalarının önüne geçilerek yeni programda meslek derslerinin 9. sınıfta başlanması sağlanmıştır. Sektörle imzalanan iş birliği protokol kapsamında sektörün ihtiyacına göre özel programlar hazırlanmış ve mesleki eğitimde uygulanmaya devam edilmiştir. Salgın tedbirleri kapsamında eğitimin uzaktan devam etmesiyle birlikte eğitim-bilişim ağı alt yapısı içerisinde 5298 uzaktan eğitim ders videosu yayınlanmış olup yeni ders videosu çekimlerimiz de devam etmektedir. İstihdam oranı % 90'lar seviyesinde olan mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin öğrenim gördükleri merkezlerde diploma almalarına yönelik gerekli düzenlemeler yapılarak uygulamaya konulmuştur. Yapılan bu değişiklikle mesleki eğitim programlarının 2020 yılında bir önceki yıla göre 9. sınıfta kayıt oranı yaklaşık % 45 artmıştır. Önceki öğrenmeleri tanınması amacıyla ustalık ve kalfalık seviyesinde 217 alan ve 142 dalda elektronik sınav soru bankası hazırlanarak 2019 aralık sınav dönemi itibariyle ülke genelinde her iki ayda bir e-sınav uygulaması başlamıştır. Bu sayede sınav başvurusu yapan aday sayısı % 40 oranında, belge alanların sayısı da % 25 oranında artış göstermiştir. Ayrıca sektörle yapılan iş birliği çerçevesinde hazırlanan ikili mesleki eğitim programı yönergesi kapsamında da ikili mesleki eğitim uygulaması başlatılmıştır. Yine Adalet Bakanlığı ve bakanlığımız arasında yapılan bir protokolle ceza infaz kurumları bünyesinde mesleki eğitim merkezleri eğitim faaliyetlerine başlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitim sisteminin geliştirilmesine yönelik ihtiyaç duyulan alanlarda sektör ve STK'larla eğitimde iş birliği kapsamında toplam 211 kurum ve kuruluşla 187 iş birliği protokolü yürürlükte. Uzaktan eğitim yoluyla farklı alanlarda 48582 meslek dersi öğretmenimizin eğitim alması sağlanarak mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında görev yapan öğretmenlerin önemli bir kısmının eğitim alması sağlanmıştır. Üretim alt yapısı geliştirme, mesleki eğitim, üretim, istihdam ilişkisini güçlendirme ve ülkemizin kalkınma stratejisi içerisinde yer alan on öncelikli alanda okullarımız bünyesinde 21 ilde 41 AR-GE merkezi kurulmuş ve bu merkezlerin çalışma alanları belirlenmiştir. 2019-2020 eğitim-öğretim yılının teması Mesleki ve Teknik Eğitimde Patent- Faydalı Model-Marka ve

Tasarım Yılı olarak belirlenmiş olup bu doğrultuda 644 patent faydalı model, marka tasarım başvurusu yapılmış, 44'ü tescil almıştır. Bu durum geçmiş dönemde toplam 10 yıl içerisinde 10 başvuru idi. Ülkemiz genelinde sektörün taleplerine duyarlı, istihdam odaklı ve paydaşlarla iş birliği içinde sürekli yenilenen bir mesleki teknik eğitimin sunulması amacıyla Mesleki Eğitimde 1000 Okul Projesi 2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibariyle uygulanmaya başlanmıştır. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının döner sermaye gelirlerinden alınan %15'lik hazine ke-sintisinin %1'e indirilmesi sağlanmış böylece döner sermaye gelirleri bir önceki yıla göre % 43 artış göstermiş, hem çalışanlarımıza hem öğrencilerimize hem de ülke ekonomisine katkı sağlamıştır. 2020 yılı başında tüm dünyayı etkisi altına alan covid-19 salgın sürecinde mesleki ve teknik eğitimin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Artan üretim kapasitesiyle mesleki ve teknik eğitim, toplumun bu zor günlerindeki ihtiyaçlarını karşılayan ana aktörlerden biri haline gelmiştir. Mesleki ve teknik eğitim okul kurumlarında dezenfektan malzemelerden, tek kullanımlık cerrahi maskelere, yüz koruyucu siperlerden, solunum cihazlarına pek çok malzeme üretilmiş ve üretilmeye devam edilmektedir. Bugüne kadar okullarımızda 8,5 Milyon litre yüzey temizleyici, 2 Milyon litre el dezenfektanı, 100 Bin litreyi aşan kolonya 150 Milyon civarında cerrahi maske 50 Bin üzerinde N95 maskesi 1. 3 Milyon yüz koruyucu siperlik, 1. 2 Milyon adet tulum veya önlük üretimi yapılmıştır. Ayrıca salgın süresince ihtiyaç duyulan diğer ürünlerin üretilmesini sağlamak amacıyla alt yapısı güçlü meslek liselerimize destekler sağlanmış, kısa sürede cerrahi maske makinesinden solunum cihazına, ultra viyole hava sterilizasyon cihazından N95 standartta maske makinesine, video ve mikroskop cihazından izole alma makinesine, temassız kızılötesi termometre cihazından yoğun bakım yatağına kadar çok sayıda ürün üretilmiş ve ihtiyacı olan sağlık kuruluşlarına teslim edilmiştir. Mesleki Eğitimde 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde yaptığımız bu çalışmalar ve istihdam odaklı iş birlikleri bunun yanı sıra son dönemde salgınla mücadele de mesleki eğitimin sergilediği hayati performans toplumun genel olarak takdirini toplamış, çocuklarımızın ve ailelerimizin 2020 yılında mesleki eğitime ilgisini ve yönelimini artırmış ve bunun gerçekleşmesi sonucu 2020 yılının 9. sınıf kayıt oranı bir önceki yıla göre % 63 oranında artmıştır. Başkanımızın da biraz önce ifade ettiği gibi, katsayı probleminden sonra mesleki ortaöğretimdeki en ciddi sıçrama olmuştur. Bunu da sizlerle paylaşmak istedim.

Sayın başkanım, değerli katılımcılar, Ahi Evran'ın Doğumunun 850. Yıl dönümü anısına düzenlenen 2023'e Doğru Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı'na bu anlamda bizleri davet ettiğiniz için ve böyle bir çalıştayı tertip ettiğiniz için tekrar teşekkür ediyorum. Komisyon çalışma konularını şöyle bir gözden geçirdik. Son derece yerinde, takdire şayan konular seçilmiş. Komisyonlarımızın yaptıkları çalışma sonrası yapılacak raporlamaların bizlere yol gösterici olacağını düşünüyoruz, şimdiden onlara teşekkürlerimi sunuyorum. Sadece bir öneri olarak, eğer dikkate alınırsa, bu konu başlıkları içerisinde birde alt başlık olarak değerlendirilebilir mesleki ortaöğretimden mesleki yükseköğretime geçiş, yaşanan durum, sorunlar ve çözüm önerileri noktasında da çalıştayımızın bir çalışma yapmasını, hem

farkındalığın artması açısından hem de bizim tedbirler almamız açısından faydalı olacağını, yarar sağlayacağını düşünüyorum. Tüm katılımcıları en kalbi duygularıyla selamlıyorum. Çalışmalarında başarılar ve sağlıklı günler diliyorum.

Prof. Dr. Kemal Varın NUMANOĞLU
MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürü

SAYIN PROF. DR. M. ÖCAL OĞUZ'UN AÇILIŞ KONUŞMALARI

Sayın Genel Başkanım,

Sayın Genel Müdürüm,

Teknik Eğitim Vakfı'nın Sayın Başkanı,

Değerli Meslektaşlarım, Kıymetli Akademisyenlerimiz ve Saygı Değer Katılımcılar,

Hepinizi saygıyla selamlıyor, hayırlı günler diliyorum.

Öncelikle Türk Eğitim-Sen kurumumuzu, sendikamızı bu önemli inisiyatifi için kutluyorum ve Genel Başkanımız Talip Başkanını tebrik ediyorum, bu faaliyet için. Bu faaliyetin aynı zamanda, Milli Eğitim Bakanlığımızla birlikte, onların da değerli katkı ve katılımları ile yapılmış olması son derece önemli. Bu bakımdan da Sayın Genel Müdürümüzün şahsında Milli Eğitim Bakanlığımızı da tebrik ediyorum ve selamlıyorum. Tabii ki UNESCO çalışmaları açısından hem sendikaların, hem vakıfların, hem kamu kurumlarının hem sivil toplumun özel sektörün bir araya gelmiş olması son derece önemli. Mesleki ve Teknik Eğitim Vakfı'nın da bu toplantıda bulunması çok önemli bir birliktelik.

Bu içinden geçmekte olduğumuz küresel salgın günlerinde, Türk Eğitim-Sen'in ve değerli başkanının böyle bir inisiyatifi almış olması ve bu inisiyatifin içerisinde bütünlüklü Türk tarihinin ve kültürünün pek çok alanını bütünlendiren bir açılış konuşmasıyla bunu gerçekleştirmiş olması da son derece önemli ve dikkat çekiciydi. Zira 2019 yılındaki UNESCO'nun 40. Genel Konferansında kabul edilen Ahi Evran'ın 850. doğum yıl dönümü ile Cumhuriyetimizin banisi kurucusu Atatürk'ün 1. Maarif Kongresi'ne kadar uzanan bir çizgi ve nihayetinde bu salgın günlerinde mesleki eğitim kurumlarımızın nasıl imdada yetiştiğini anlatan bu çalıştay bizi en erken dönemden bugüne kadar üretme, biriktirme ve paylaşma ahlakı ile ilgili çok doğru bir yerde bütünlendirdi. Bu bakımdan hem toplantının ruhunu hem de sayın başkanım ve sayın genel müdürümün konuşmasını takdirle, alkışla dinledim. Sağ olsunlar.

Bu çalışmaya malumunuz UNESCO Milli Komisyonu olarak logo desteği verdik ve devam ediyoruz, bunun iki nedeni var. Birincisi, biraz önce de söylediğim gibi Ahi Evran'la ilişkisi konunun, ikincisi de nitelikli eğitim dediğimiz özellikle 2015 yılında Birleşmiş Milletler'de kabul edilen daha sonra da UNESCO'nun da eğitim ve diğer programlarının ana eksenine, merkezine yerleştirilmiş olan

Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Hedefleri'nin dördüncüsü nitelikli eğitim adını taşıyor. Birleşmiş Milletler'in bu kararına biz en yüksek düzeyde katılım sağlayarak Türkiye olarak bu süreçlerin takipçisiyiz. Bütün kurumlarımız ile birlikte takip ediyoruz. Bu bakımdan mesleki ve teknik eğitimin öne çıktığı bu gündemde, bu toplantıda nitelikli eğitimi, Sürdürülebilir Kalkınma 2030 hedeflerinin 4. hedefi olan nitelikli eğitimi merkez almak lazım. Bu da şu anlama geliyor toplumun yararına olan, toplumun ihtiyacı olan, toplumun geleceği için gerekli olan bilgiyi aramak, bulmak ve onu üretmek anlamında nitelikli eğitimi düşünüyor yani yararlılık merkezli bir perspektif olarak bu eğitimi kastediyoruz. Ayrıca yine UNESCO'nun mesleki ve teknik eğitim ile ilgili bilim odaklı son derece yoğun çalışmaları var, bu logo desteğimizle birlikte bütün bu olan bitenin ulusal kurumlarımızla da paylaşılmasına vesile olacağını düşündük ve sayın başkanın, Türk Eğitim-Sen'in bizi de bu toplantıya davet ettiğini, bu anlamda onurla şerefle kabul ettik. Sağ olsunlar davet ettikleri için, tekrar teşekkür ederim.

Tekrar tarihimize gönderme yaparak birkaç cümle söyleyecek olursam, malumunuz Ahi Evran'ın bu sene kutlamak da olduğumuz 850. doğum yılı olduğu için 1171 yılında dünyaya gelmiştir ve doğduğu yer o dönemin bir Türk devletinin sınırlarıdır. Ama şimdi Birleşmiş Milletler'in tanıdığı ve tanımladığı şekliyle İran toprakları içerisinde bir şehir olan Hoy şehrinde doğmuştur. Dolayısıyla Hoy bizim hem kültürümüzde hem edebiyatımızda önemli bir şehirdir. O şehirden gelerek Anadolu'ya Kırşehir'e yerleşmiş ve orada Ahilik Teşkilatı diye nitelendirdiğimiz esnaf ve zanaatkarların dayanışmasına, erdemli ve düzeyli çalışmasına, öğrenip geliştirmesine, yani bugünkü mesleki ve teknik eğitim kurumlarımızın esasında rolünü üstlenen bir yapıda bir organizasyon kurmuştu. Bu organizasyon, bu yapı; Ahilik teşkilatı sadece Kırşehir'de değil sadece Anadolu'da değil aynı zamanda Balkanlar'da, Kafkasya'da aynı zamanda Türkistan'da, Avrupa'da, Afrika'da bir ahlak ve erdem organizasyonu olarak esnaf ve sanatkarlar arasında kendisini hissettirmiş. Bu yönüyle de bizim sık kullandığımız bir terim var, bunlardan birisi sifah ile ilgili hepimizin bildiği bir konu var. "Ben sifah yaptım sen komşumdan alışveriş yap." deme kültürünün temelini Ahi Evran'ı yerleştirmek ve bu ahilik kültürünü yerleştirmek lazım. Mesela kapalı çarşılar, hem Balkanlarda hem Kafkaslar'da hem Ortadoğu'da hem bizde çok önemlidir ve kapalı çarşılar da cuma namazına giden, camiye giden önüne bir sandalye koyar ya da koymaz öylece dükkanı açık bırakır gider. Kimse o dükkandan bir şey çalmaya tevessül etmez, böyle bir durum söz konusu olmaz. Mesela "pabucu dama atılmak." diye bildiğimiz bir deyim vardır. Bu pabucu dama atılmak deyimi ahilik organizasyon şeması içerisinde yanlış yapanın, müşterisini aldatanın, hileli üretim yapanın teşhir edilmesi biçiminde bir cezalandırmayı anlatır, pabucu dama atılmak. Dolayısıyla 850 yıl önce doğan Ahi Evran, bizim 2000'li yıllarda, belki bundan sonraki dönemde de insanlığın erdemli, ahlaklı, üretken, nitelikli, yararlı olma noktasında çok önemli bir yerde duruyor. Bizim Ahi Evran'ı aslında dünyanın merkezine yerleştirmemiz ve Ahi Evran ahlakını bu üretim, teknik, mesleki üretim, kalite, nitelik gibi pek çok boyutu var, uzun uzun anlatamam, sizleri yormak istemem

burada ama onu filimlerle senaryolarla başka başka anlatım teknikleri ile dünyaya mal etmemiz gerekmektedir.

Ahi Evran çok önemli bir şahsiyet ve değerdir. Sadece bizim için değil insanlık için büyük bir değerdir. Ben siftah yaptım komşumdan al, biçimiyle vahşi kapitalizmin bugünkü soygun düzeni arasında ne büyük bir çelişki var ama insanlığın aradığı erdemler, referanslar orada bulunmakta, oradan beslenmek gerekiyor. Meselenin bir boyutu bu, ikincisi bugün dünyada sıklıkla karşımıza çıkan, kadınların iş hayatında olsun, toplum hayatında olsun dünyada yaygınlaşan toplumsal şiddetin kadınlara yönelik boyutu son derece dikkatle üzerine eğilmemizi gerektiriyor.

Ahi Evran Anadolu'da, Kırşehir'de eşi Fatma Hanım aracılığıyla Bacıyan-ı Rum'u kurmak sureti ile kadınları desteklemek yoluyla Anadolu'daki kadınların da kendi ayakları üzerinde durmasının başlangıcını sağlamıştır. Şimdi bugün esnaf ve zanaatkarlarımız arasında iş insanlarımız arasında pek çok kadının varlığının referans kaynağının da Ahi Evran'a ve Bacıyan-ı Rum yaşamak ve oradan okuyup gelmek belki daha anlamlı olabilir, tarihin köklerine gitmek açısından. Öbür yandan bu Maarif Kongresi'nin varlığı da keşke devam edebilseydi. Şimdi Türk Eğitim Sen'in Maarif Kongresi ile tekrar bizleri, akademik dünyayı uygun platformlarda herkesi buluşturma düşüncesi son derece önemli, en zor şartlar altında eğitimin nasıl ihmal edilmeden sürdürüldüğünü göstermek bakımından Maarif Kongresi'ne gerekli önemi göstermek zorundayız.

Buradan mesleki ve teknik eğitime geldiğimiz zaman işte biraz önce de söylediğim gibi kaliteli eğitim nitelikli eğitim, Birleşmiş Milletler'in, UNESCO'nun ve nihayetinde bizim hedefimiz olmalı. Hani "faydasız ilimden Allah'a sığınırım" hadisini dikkatle okumak lazım. Bu anlamda da o zaman biz geleceğimize yararlı insanı ve yararlı üretimi nasıl yapacağız? konusunun büyük bir bölümünü de mesleki ve teknik eğitim alanında görüyoruz.

Milli Eğitim Bakanımızın bu küresel salgın günlerinde büyük bir desteği ve motivasyonu ile mesleki ve teknik eğitim birimlerinin Milli Eğitim Bakanlığı'nın biraz önce başkanımızın da genel müdürümüzün ifade ettiği gibi nasıl hayatlara dokunduğunu hep birlikte gördük. Demek ki bizim insanımıza bizim gençlerimize bizim öğretmenlerimize yeterli imkân verilirse yol gösterilirse onların yapamayacağı hiçbir şey yok dünyada. O bakımdan bu çalışmayı da hem Birleşmiş Milletler ve UNESCO'nun Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ekseninde doğru okuma olarak hem de nitelikli eğitimin bizim temel ihtiyaçlarımızı karşılamak açısından geliştirilmesi gerektiği açısından okumak gerekir. Bu nitelikli eğitiminde önemli bir bölümünün mesleki ve teknik eğitim olduğu gerçeğini dikkate alarak çalışmalarını sürdürmek zorundayız. Ben tekrar bu görkemli inisiyatifi tasarlayan planlayan organize eden başta Talip Geylan başkanımız olmak üzere destekleyen kurum olarak Milli Eğitim Bakanlığımıza ve sivil toplum kuruluşu olarak da değerli vakfımıza teşekkür ediyorum. Siz katılımcılara da başarılı bir çalışma ve sonuç

diliyorum. Biz de eminim ki buradan çıkan sonuçları UNESCO'nun ilgili kurumlarına hem Ahi Evran ile ilgili dikkatimiz hem de mesleki ve teknik eğitim üzerinden Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Hedefleri'ne ve 4. hedefe olan katkımız olarak da gururla takdim ederek uluslararası toplumla paylaşma imkânı bulacağız. Bütün Katılımcıları saygıyla selamlarken emeği geçenlere tekrar teşekkür ederim, sağ olun.

Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ
UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı

TEKNİK EĞİTİM VAKFI GENEL BAŞKANI SAYIN ERDOĞAN ÖZEN'İN KONUŞMASI

Çok Saygı Değer Genel Başkanım,

Sayın Genel Müdürüm,

UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanım,

2023'e Doğru Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştay'ının Çok Değerli Katılımcıları,

Konuşmamın başında hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Genel Başkanım, değerli çalıştay katılımcıları, çalıştayımızın düzenlenmesinde emeği olan Sayın Talip Başkanımın, Cengiz Başkanımın, Türk Eğitim Sen yönetiminin ve siz değerli katılımcıların çok büyük çaba ve gayretleri var. Özellikle de bugün ki yapılan çalıştay da daha önceki konuşmacıların da bahsettiği üzere, Ahi Evran'ın doğumunun 850. yıldönümü anısına Ahi Evran'ımızın da tekrar anılmasına vesile olunması açısından, gerçekten bunu düşünen değerli Türk Eğitim Sen Genel Merkez yönetimine çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, ahilik teşkilatı belirli bir iş ahlak ve hiyerarşi disiplini içinde topluma hizmeti ve çalışmayı ibadet olarak gören kişilerden oluşan ve bu kişileri nitelikli hale getirmek için oluşmuş bir teşkilattır. Ahilik, günümüzde de, o günden bugüne kadar yapılmış olan çalışmaların örnek alınmasına vesile olan, Türk milletinin içinden Türk esnaf ve zanaatkârlarının içinden çıkmış bir teşkilattır. Ahilik, binlerce yıldan beri süre gelen kadim Türk medeniyetinin İslam kültürüyle uyum içerisinde karışması sonucunda doğmuş bir kültür zanaat kuruluşudur. Ahilik özünde insanı barındırır. İnsan bir bütün olarak ele alınır. Ona sadece mesleki bilgiler değil ahlaki ve içtimai bilgilerde verilir. Ahilik aynı zamanda bir eğitim ocağıdır. Eğitim ömür boyu süren bir süreçtir. Eğitimden herkes ücretsiz olarak yararlanır. Derslerin yetkili kişiler tarafından verilmesi esastır. İş başında verilen eğitim önemlidir, iş dışında yapılan eğitimle bütünleşir. Ahilikteki eğitimin temel amacı dürüst, namuslu, ahlaklı, üretken insanlar yetiştirmektir. Üretken olabilmek için de zanaat becerisi gereklidir. Günümüze gelindiğinde aradan yaklaşık 8 asır geçmiş olmasına rağmen yine aradığımız insan tipi, rol model, üreten, üretken insan modelidir. Üreten insan güçlü kendine güvenen insandır. Üreten toplumda güçlü ekonomik bağımsızlığını ilan etmiş toplum demektir. Biraz önce söylediğim gibi aradan 8 asır geçti, yine mesleki-teknik eğitim alanında

atılan adımlar, tanıtım toplantısında Sayın Genel Müdür Numanoğlu'nun 10 şubat tarihinde müfredatla ilgili bir konuşması var. Orada yeni müfredat yapısının daha fazla uygulama fırsatı sağlayan eğitim- öğretim şartlarını işletmelerde, iş yerinde eğitimi yaygınlaştıran, demek ki 8 asır önceki ahi ocaklarında verilen eğitimle günümüzde mesleki teknik eğitimde devam eden bütünleşen bir husustur, iş başında, iş yerinde verilen eğitim. Daha fazla uygulamaya, daha fazla pratiğe fırsat sağlayan eğitim. İş hayatında en önemli konu 8 asır önceki Ahi Babanın ustalık şeklini kuşattığı kalfadan beklentisi, yaptırmış olduğu örnek işte olduğu gibi kazanmış olduğu becerinin üretimi yapabilecek seviyede olmasıydı. Günümüzde de iş hayatında en önemli konu, işverenin en önemli beklentisi diploma ve sertifikalardan daha çok insanımızın kazanmış olduğu becerinin üretim ve hizmeti yapabilecek seviyede olmasıdır. Yani mesleki eğitim verdiğimiz insanımızın, kaslarında, ellerinde, beyinde depolanmış olan beceridir. Artık iş hayatındaki başarı ve farkındalık, rekabet edebilme, diplomalardan değil becerilerden gelecektir. Beceri transferinin, beceri aktarımının en kısa yolu da pratik eğitimidir. Nasıl ki bütün kurum ve kuruluşların yapılarına hayat katan her şeyin başı insansa, mesleki teknik eğitimde de her şeyin başı ezbere dayalı olmayan, pratik uygulamalı bir eğitim politikasıdır. Genç insanlarımızın hangi niteliklerle mezun olduğuna, hangi niteliklerle belge aldığına toplum olarak önem verdiğimiz gün her şey yerli yerine oturmuş olacaktır.

Sayın katılımcılar, son olarak mesleki teknik liseleri ülkemizde yerli ve milli üretimin başlangıç noktalarıdır. Bu okullarda görev yapan öğretmenlerimiz bilginin beceriye dönüşmesinde beceri sağlanmasında ülkemizin rol modelleridir. Milli ve yerli üretime giden yolda gençlerimizin zihinlerini hazırlayan dönüştürücü güçtür. Bu duygu ve düşüncelerle 2023'e Doğru Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştay'ının ülkemize, Türk mesleki ve teknik eğitimine, hayırlı olmasını diliyorum. Çalıştayı düzenleyen başta Genel Başkanım Talip Başkanımıza, Cengiz Başkanımıza, Yönetim Kurulu üyelerine, ülkemizin değişik bölgelerinden buraya çalıştaya destek ve katkı sunmak üzere gelen siz saygı değer öğretim üyelerimize, öğretmen arkadaşlarımıza teşekkür ediyor, hepimizi saygılarımla selamlıyor, hayırlı günler diliyorum. Çalıştayı başarılı olması temennisiyle yeni ufuklara, yeni yollara yol açacak kararların alınmasını beklediğimi belirtmek istiyorum. Hepinize saygılar sunuyorum, sağ olun, varolun.

Erdoğan ÖZEN

Teknik Eğitim Vakfı Genel Başkanı

İçindekiler:

1. Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetim Sistemi Komisyonu Raporu	27
1- Mesleki Teknik Eğitim Yönetim Sistemi	27
1.1. Eğitimde Şeffaf, Adil ve Liyakati Esas Alan Bir Yönetim Modeli Oluşturulması	27
1.2. Mesleki Eğitim Veren Okulların Yetişkinlere Sertifika Eğitimi Vermesi, Okulların Bu Amaçla Kullanımının Sağlanması	30
1.3. Okullar İçin Bir Kalite Modeli Geliştirilmesi	30
2. “Türkiye ve Dünyadaki Teknolojik Gelişmeler” ve ”Geleceğe Yönelik Meslek Alanlarının Belirlenmesi” Komisyonu Raporu.....	35
A. Türkiye ve Dünyadaki Teknolojik Gelişmeler	35
B. Geleceğe Yönelik Meslek Alanlarının Belirlenmesi	37
Sonuç Ve Değerlendirme	39
3. Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretim Faaliyetleri Komisyonu Raporu	43
1.1. Mevcut ve Yeni Meslek Alanlarının Gerekirdiği Bilgi, Beceri ve Yetkinliklerin Tespiti	44
1.2. Mesleki Yönlendirme, Mesleki Rehberlik, İlgi Ve Yeteneklerin Tespiti, Çıraklık Eğitim	45
1.3. Eğitim Müfredatlarının Tamamen Çağdaş Standartlara Göre Yeniden Tasarlanması	48
1.4. Uygulamaları ve Beceri Eğitiminin Modüler Esaslara Göre Yapılması ve Ulusal Meslek Standartları İle Uyum	50
1.5. Covid-19 Gibi Pandemi Dönemleri İçin Uzaktan Eğitim Şartlarında Dijital Ortamda Mesleki Teknik Eğitim Araç Gereçleri, Pandemi Sürecinin Getirdiği Güncel Sorunlar	55
1.6. İstihdamda Arz Talep Dengesini Gözeten Öğrenci Sayısında Eğitim Verilmesi	59
4. Mesleki ve Teknik Eğitimi İçin Öğretmen Yetiştirme ve Niteliği Komisyonu Raporu.....	63
Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarında Öğretmen İhtiyacı Ve Muhtemel Kaynaklar	65
Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarının Öğretmen İhtiyacının Belirlenmesi	65

Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirilmesi İçin Bir Yapı Oluşturulması	65
Aday Öğretmenlerin Mesleki ve Teknik Eğitim Enstitüsüne Kabulü	66
Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretmenlerinin Bilgi ve Becerilerinin Güncellenmesi, Kariyer Planı	67
Sektörden Eğiticilerin Görevlendirilmesi	68
Mesleki ve Teknik Eğitimde Çalışma Saatleri ve Ücretler	68

**1. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM YÖNETİM SİSTEMİ
KOMİSYONU KATILIMCILARI**

Prof. Dr. Cevdet SÖĞÜTLÜ

Prof. Dr. Ulvi ŞEKER

Prof. Dr. Mustafa BOZ

Arş. Gör. Uğur ÖZDEMİR

Bayram ASLANOĞLU

Mustafa TANKUŞ

Mehmet Ali ADAK

Mehmet UÇUM

Harun KARATAŞ

Tansel ARSLAN

Ersel AKBABA

Arif EKİNCİ

Ufuk AKIŞ

Gürol UÇAR

1. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM YÖNETİM SİSTEMİ KOMİSYONU RAPORU

Mesleki eğitim, ferde iş hayatında geçerli olan bir meslek için gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlığı kazandırma ve ferdin yeteneklerini, işi bir araç olarak kullanarak çeşitli yönleri ile geliştirme sürecidir. Ekonomik kalkınmasını sanayileşmeye dayandırmış olan Türkiye’de, sanayileşme yöntemi, ileri teknoloji kullanan modern endüstrinin gelişmesi doğrultusunda olmak zorundadır. Bunun sonucu ise ekonomik yapıda modern sanayinin egemen olduğu bir düzene ulaşmaktır. Burada eğitim için önemli bir temel ilke ortaya çıkmaktadır. Bu ilke eğitimin modern endüstriye yönelmesidir. Bu ilkeye göre eğitim sisteminde, özellikle mesleki ve teknik eğitimde üretim artışına ve teknolojik gelişmeye ayak uydurması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Piyasa dinamikleri, dünya ve ülke beklentileri mesleki eğitimin planlanması ve yönetilmesinde stratejik hedeflerin belirlenmesi ve hayata geçirilmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Bu gerçekten yola çıkarak mesleki eğitimin hem ülke çapında hem en küçük kurum çapında yönetiminin uzman ve ehil kişiler tarafından yönetilmesi gerekmektedir. Çalışma komisyonumuz mesleki eğitim sürecine dair uygulamaların hayata geçirildiği alan olan kurumlarımızdan tutun yukarı doğru, yönetilmesinde karşılaşılan sorunların tespitini çözümü ile birlikte ortaya koymakta; 2023 ve sonrasında mesleki eğitimin geleceği adına çözümler üretmek gayesini gütmektedir. Bu bağlamda ortaya çıkan sonuçların ilgililer tarafından değerlendirilmesinin Türk mesleki eğitiminin faydasına olacağı kanaatindeyiz.

1- MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM YÖNETİM SİSTEMİ

1.1. Eğitimde şeffaf, adil ve liyakati esas alan bir yönetim modeli oluşturulması

Tarihsel olarak bakıldığında, sadece Türkiye için değil, genel olarak yönetim reformlarının ağırlık merkezi, gerek kamu hizmetine ilk girişte gerek üst düzey görevlere yükselmeye, siyasal ve başka türlü kayırmaların ortadan kaldırılarak görevin gerektirdiği niteliklerin ve yarışma sınavı yönteminin esas alınması düşüncesi olmuştur. Hemen her coğrafyada ve hemen her zaman liyakate ulaşmak arzu edilmiştir. Daha iyi bir sistem için gerekli olan ilkeler düşünüldüğünde, akla ilk gelen hep “liyakat” olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla birlikte Türk devlet geleneğinin temel taşlarını oluşturan liyakat ilkesi yeni devletin mevzuatında da resmi olarak yerini almıştır. Liyakat ilkesinin mevzuatta yerini alması, kamu personel rejimine çok büyük artılar getirmiş, devlet sisteminin bekasını garanti altına alabilecek temel dinamikleri koruyan bir sigorta vazifesi yüklenmiştir. Zamanla bu ilkenin yeterince anlaşılması, içinin tam olarak doldurulamaması neticesinde uygulamada görülmemesi nedeniyle Türk devlet sistemine beklenen desteği sağlayamamıştır. Bir taraftan liyakat ilkesi ile işe layık olanın, işin yapılabilmesi için gerekli olan özellikleri bünyesinde barındırmanın ön plana çıkması için çaba sarf edilirken; diğer taraftan liyakat dışı uygulamaların varlığı layık

olmayanın, işin gerektirdiği niteliklere sahip olmayanın da devletin ön saflarında yer almasına olanak verecek şekilde tanzim edilmiştir. Kalkınmanın temelini eğitim oluşturmaktadır, özellikle eğitim yöneticilerin belirlenmesinde ise liyakât apayrı bir önem arz etmektedir. Liyakatin olmadığı bir yerde adalet, adaletin olmadığı bir yerde de ideallerle donatılmış, devlet ve insanlık yararına çalışacak bireylerin yetişmesi sektöre uğrayacaktır. Bunun çözümü eğitim kurumlarında idareci görevlendirirken yarışma sınavı, adil ve şeffaf değerlendirme sisteminin tesis edilerek dar grupların ya da devlet dışı yapıların bu sisteme müdahil olmasının engellenmesidir.

a. Mevcut Durum

Mesleki teknik eğitimdeki yönetsel hiyerarşik yapı aşağıdan yukarıya doğru genel hatlarıyla şu şekildedir:

Okullar / Merkezler: Atölye ve laboratuvar şefleri, alan şefleri, müdür yardımcısı, okul müdürü.

İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri: Mesleki ve teknik eğitimden sorumlu şube müdürü, ilçe milli eğitim müdürü.

İl Milli Eğitim Müdürlükleri: Mesleki ve teknik eğitimden sorumlu şube müdürü / müdür yardımcısı, il milli eğitim müdürü.

Milli Eğitim Bakanlığı: Şube müdürlükleri, daire başkanlıkları, mesleki ve teknik eğitim genel müdürü, bakan yardımcısı, bakan.

Mevcut hiyerarşik yapı içerisinde, atölye/laboratuvar ve alan şeflikleri dışındaki tüm yönetim kademelerinde, meslek öğretmenliği haricindeki alanlardan kişiler yönetici olabilmektedir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları gerek yapısal ve işleyiş olarak gerekse diğer ortaöğretim kurumlarından farklılıklar içermektedir; bünyesinde döner sermaye bulundurmaları, işletmede beceri eğitimi ve staj çalışmaları, SGK'nın getirdiği işlemler ve sorumluluklar, Mesleki Alan/Dal tanıtım ve sektörün gelişimi gerek nitelikli işgücü ihtiyaçlarını karşılamaya dönük çalışmalar olarak sınıflandırılabilir. Özellikle, Covid-19 pandemisi sürecinde maske üretimi, maske makinesi imalatı ve dezenfektan ürünlerinin temininde tüm dünyada sorunlar yaşanırken, meslek liselerimizin bu ürünlerin üretimine sağladığı katkı, tüm kamuoyunda takdir toplamıştır.

b. Sorunlar

1- 2010'da başlayan sürecin devamı olarak özellikle 2014'te STK'ların olaya dahil olmasıyla birlikte, atamalarda liyakat ortadan kalktığı ve atamalarda kişinin kariyeri boyunca değil yalnız son 4 yılda aldığı eğitim ve sertifikalar değerlendirmeye alınmaktadır.

2- Müdürlük yaptıktan sonra görev süresinin bitişiyle beraber tekrar öğretmenliğe dönüşün olması, idari yönetici iş sağlığı ve güvenliği başta olmak üzere birçok sorumluluğu üzerine almasına rağmen özlük hakları ve maddi yönden teşvik edici bir karşılığı olmaması başarılı öğretmenlerin idareciliği tercih etmemesine sebep olmaktadır.

3- Sınavın tek başına bir kriter olmaması.

4- Liyakatin dikkate alınmadığı görevden almalar ve atamalar yapılması

5- Kültür ve bilim dersi öğretmenleri ile meslek dersi öğretmenleri aynı sınava tabi tutulması ile oluşan adaletsizlik.

6- Müdür ve müdür yardımcılarının mevzuata ve protokol kurallarına hakim olmamaları

7- Yapılacak sınavların; eğitim öğretim, mevzuat, protokol kuralları, bütçe, demirbaş, kriz yönetimi vb. konuları içermesi.

8- Kurucu müdürlük görevi için bir kriter olmaması, keyfi görevlendirmeler yapılması

c. Çözüm Önerileri

Yukarıda belirtilen hususlar Mesleki ve Teknik Eğitimde görevlendirilecek yöneticilerin, diğer eğitim yöneticilerden daha donanımlı ve daha deneyimli olması zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır.

1-Daha önce hiç işletme ziyaretinde bulunmamış bir yöneticinin koordinatör müdür yardımcısı görevini hakkıyla yerine getirebilmesi ne kadar mümkün olacaktır? O yüzden Mesleki Ortaöğretim Kurumlarında görevlendirilecek müdür ve teknik müdür yardımcısı ile koordinatör müdür yardımcısının meslek öğretmeninden seçilmesi öncelik değil zorunluluk haline getirilmelidir.

2- Okul müdürlerine eskiden olduğu gibi İller arası yer değiştirme hakkı verilerek, üzerine koyarak geliştirdikleri deneyimlerinden farklı illerde ve kurumlarda uzun yıllar fayda sağlanmalıdır.

3- Atamalarda geçmiş dönemlerde yaşanan olumsuzluklar nedeniyle mülakat uygulaması kaldırılmalı, yazılı sınav ve objektif kriterlerle yönetici atama süreci yürütülmelidir.

4- İl ve ilçe müdürlüklerinde mesleki ve teknik eğitime bakan şube müdürlerinin muhakkak atölye ve laboratuvar öğretmenlerinden olması sağlanmalıdır

5- Bölüm şefliklerinin idareci sınıfından sayılmalıdır.

6- 5.02.2021'de yayımlanan yönetmeliğin 28. Maddesinin 2. Fıkrasına bir bent olarak meslek dersi öğretmenlerini de kapsayan bir ekleme yapılması.

7- 5.02.2021'de yayımlanan yönetmeliğin 6. Maddesinin 3. Fıkrasının “İkinci fıkrada belirtilen niteliklerde aday bulunmaması hâlinde, diğer alan öğretmenlerinden de görevlendirme yapılabilir” ibaresi kaldırılmalıdır.

8- Mesleki eğitim okul/kurumlarında, sigorta işlemlerinden sorumlu olmak üzere muhasebe alan öğretmenlerinden olması kaydıyla ilave müdür yardımcısı görevlendirilmelidir.

9- Kurucu müdürlük görevlendirmelerinde objektif, liyakat ve ehliyet esas alan kriterler belirlenmelidir.

10- Atelye ve laboratuvar öğretmenlerinin idareci olabilmelerini teşvik edici tedbirlerin alınması ve yöneticilerin hizmet-içi eğitimlerinin artırılması yerinde olacaktır.

1.2. Mesleki eğitim veren okulların yetişkinlere sertifika eğitimi vermesi, okulların bu amaçla kullanımının sağlanması

a. Mevcut Durum

Yaygın eğitim hayatın bir parçası. Örgün eğitim içerisinde yaygın eğitim faaliyetlerini yürütme şansımız var. Özellikle mesleki yaygın eğitimde mevcut mesleki ortaöğretim okul ve kurumlarımızın alt yapı ve insan kaynaklarını kullanılmaktadır.

b. Sorunlar

Özellikle Halk Eğitim Merkezleri uhdesinde gerçekleştirilen yaygın eğitim faaliyetlerinin uygulanmasında çeşitli aksaklıklar yaşanmaktadır.

c. Çözüm Önerileri

1-E-Kurs sisteminde Mesleki Teknik Ortaöğretim Kurumlarının da yetkilendirmesi bu aksaklıkların bertaraf edilmesinde etkili olacaktır.

2-Yerel yönetimlerin bütçelerinde eğitime ayırdıkları kısımları daha etkin kullanmak için Mesleki Teknik Eğitim kurumlarımız ile ilişkilendirmeli, bakanlık nezdinde protokoller yapılmalıdır.

3- Bu eğitimlerin ve değerlendirme süreçlerinin takibinin yapılması, verilen sertifikaların nitelikli hale getirilmesi gerekmektedir.

4- Her sertifika programının belirlenmiş kriterler çerçevesinde (toplam ders saati, içerik vb.) verilmesilidir.

5- Kurs açma öğrenci sayılarının, unutulmaya yüz tutmuş meslekler statüsünün genişletilerek acil ihtiyaç duyulan alanlarda da kursiyer sayısına bakılmaksızın açılabilmesinin sağlanmasıdır.

6- Sertifikayı ve eğitimi verecek kurumların ve eğitimciler de mutlaka belirli kriterlere sahip olmalıdır.

7- Eğitim sonrasında verilecek belgelerin niteliklerinin tespiti netleştirilmelidir (diploma, sertifika, katılım belgesi vb.)

1.3. Okullar için bir kalite modeli geliştirilmesi

a. Mevcut Durum

Mesleki ve Teknik Eğitimde “Kalite Güvence Sistemi” öz değerlendirme, iç değerlendirme ve dış değerlendirmeden oluşur. Eğitimin kalitesini gözlemlemeyi ve geliştirmeyi amaçlar.

Kalite Güvence Sistemi rehberlik ve denetim ölçütleri Avrupa Mesleki Eğitim Kalite Güvencesi (EQAVET) kalite göstergeleri ve EFQM modeli ile uyumludur.

MTEGM teşkilat yapısı içerisinde faaliyet gösteren Kalite Geliştirme Daire Başkanlığı

Eğitimde Kalite Yönetim Sistemi Yönergesi (Ocak 2014/2676)

Kalite Güvence Sistemi Yönergesi (Mayıs 2019/9127643)

Mesleki ve teknik eğitim veren eğitim kurumlarının tamamında kurumsal kaliteyi izlemek ve elde edilen bulgular temelinde kurumları sürekli iyileştirmek hedefiyle 9 Mayıs 2019’da “Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları Kalite Güvencesi Yönergesi” yayımlanmıştır.

Kalite Yönetim Standartları Referans ve Rehber Kılavuzu (yöneticiler için hazırlanmıştır).

Öz Değerlendirme Uygulama Rehberi/Öz Değerlendirme Portalı

Dış Değerlendirme Uygulama Rehberi/Dış Değerlendirme Portalı

b. Sorunlar

1. METEK-1 ve METEK-2 nin sonuçlarının yeterince yaygınlaştırılmaması süreci uzatmaktadır.
2. Sektörlerin mesleki ve teknik eğitime olan ilgisizliği başlı başına bir sorundur.
3. Sektör talebini iletmediğinde, sektörün beklentileri ortaya konulmadığında kalitenin yükseltilmesi zorlaşmaktadır.
4. Öğrencilerin orta okul seviyesinde, mesleki rehberlik ve yönlendirme yetersizliği nedeniyle, sevmediği bir meslekte eğitim almak zorunda kalabilmektedir.

5. Mesleki Ortaöğretim Kurumlarının rağbet görmemesi, akademik başarısı yüksek öğrenciler tarafın tercih edilmemesi, velilerin mesleki ortaöğretim kurumları hakkındaki ön yargılarının bulunması.

Çözüm Önerileri

1. Yeni bir model tasarlamak yerine METEK-1 ve METEK-2'nin anlaşılması ve geliştirilmesi, 2021 Mart ayında başlayacak METEK-3'ün takibi yerinde olacaktır.
2. Öğretmen, veli, öğrenci, yönetici, hizmetli, güvenlik görevlisi vb. bütün paydaşların METEK'e ilgisini çekmek ve yeniliğe olan direnci kırmak suretiyle yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.
3. Orta okul seviyesinde öğrencinin yeteneğini belirlemek üzere psiko-motor davranışları test eden bir uygulamanın yapılarak öğrencilerin doğru mesleğe yönlendirilmesi için gereken rehberlik yapılmalıdır.
4. Mesleki orta öğretim kurumlarımızın sosyal alanları arttırmak, öğrencilere sosyalleşme imkânları sunmak, kalitenin yükselmesini de sağlayacaktır.
5. Mesleki orta öğretim kurumlarının toplumdaki imajının iyileştirilmesi için kitle iletişim araçları yoluyla reklam ve özendirme çalışmalarının yapılması yerinde olacaktır.
6. Mesleki orta öğretim öğrencilerine İş kazası ve meslek hastalıkları sigortası yerine tam sigorta yapılması teşvik edici olacaktır.
7. Mevcut olan mesleki ve teknik okul / kurumlar renövasyonunda bulunduğu yerin korunması, yeni yapılacak okullarda ise ilerleyen süreç genişleme olasılığı da dikkate alınarak en az 20.000 metrekare olacak bir arsa üzerinde konumlandırılması .
8. Mesleki ve teknik okul/kurumlar öğrenci kabulünde adrese dayalı kayıt sisteminin dışında tutulması.
9. Yüksek öğretime geçişte uygulanan sınav sistemi içerisine alanlara özgü bir ölçme sınavının ihdas edilerek, alanın devamı niteliğindeki yüksek öğretim kurumlarına yerleştirmede, bu sınav sonucunun puan olarak eklenmesi.

**2. “TÜRKİYE VE DÜNYADAKİ TEKNOLOJİK GELİŞMELER” ve
”GELECEĞE YÖNELİK MESLEK ALANLARININ BELİRLENMESİ”
KOMİSYONU KATILIMCILARI**

Prof. Dr. Cemal YILMAZ

Prof. Dr. Ercan Nurcan YILMAZ

Doç. Dr. Erhan SANCAK

Mustafa AKSOY

Oktay DOĞAN

Fahri ÖZBUDUN

Cesur ALTUNTAŞ

Coşkun KAYA

Ayhan ÇELİK

Turan KULAKOĞLU

Erkan Uğur ERDEM

Tuncer ÇAKIR

Serkan ÇELTİK

Nazmiye KAYA

Serdar ÇAKIR

İlyas KOLAYLI

2. “TÜRKİYE VE DÜNYADAKİ TEKNOLOJİK GELİŞMELER” ve ”GELECEĞE YÖNELİK MESLEK ALANLARININ BELİRLENMESİ” KOMİSYONU RAPORU

Toplumların bireysel gelişim döngüleri kadar, dünya genelinde gerçekleşen değişim de son derece önemlidir. Devletin ve onu ayakta tutan bir milletin de milli varlıkları dünya üzerinde gerçekleşen devinime ayak uydurmayla doğrudan ilintilidir. Bu bağlamda düşündüğümüz zaman Türkiye ve Dünya üzerinde tabandan veya tavandan kaynaklanan her hangi bir değişim titizlikle takip edilmeli toplumun temel dinamiklerini kontrol ve koordine eden kurumların da bu değişime karşı aksiyonlar geliştirmesi milli varlık meselesi olarak görülmelidir.

Mesleki teknik eğitim ve bireylerin edinecekleri meslek ise dünya ve ülke gerçeklerine göre belirlenmesi noktasında bir zaruret teşkil etmektedir. Meslek eğitiminin uzun soluklu ve alanlarına göre değişken olmakla birlikte maliyetli bir süreç olduğu düşünüldüğünde dünya ve ülke düzleminde tercih edilmeyen, talebi olmayan bir mesleğin eğitiminin verilmesi hem bireyin verdiği emeğin boşa gitmesine hem de ülkemizin kaynaklarının hoyratça harcanmasına mahal verecektir.

Pek çok zorluğun üstesinden gelerek kendi yağıyla kavrulmaya çalışan Türk milletinin ve devletinin hiçbir alanda boşa harcanacak ne bir insan kaynağı ne de tek bir kuruşu bulunmaktadır. Bu hassasiyet çerçevesinde güncel gelişmeleri yakından takip ederek mevcut mesleki eğitimin revize edilmesi, ihtiyaç duyulan alanların talebine göre meslek eğitimi için yeni bölümlerin açılması, geleceğin planlanması ile ihtiyaç duyulacak alanlara ilişkin köklü eğitim yatırımlarının yapılması gereklidir.

Bu bakış açısıyla düzenlenen çalıştay bünyesinde toplanan ihtisas komisyonumuz; “Türkiye ve Dünyadaki Teknolojik Gelişmeler” ve “Geleceğe Yönelik Meslek Alanlarının Belirlenmesi” olmak üzere çalışmalarını iki başlık altında gerçekleştirmiştir. Mevcudun durumu, sorunlar, çözüm önerileri ve 2023 ve sonrasına ilişkin tespit ve öneriler aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir.

A. Türkiye ve Dünyadaki Teknolojik Gelişmeler

Komisyon çalışmalarımızda yapılan değerlendirmelerde geleceğin mesleklerine yönelik eğitim anlayışının değişmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Türkiye ve dünyadaki teknolojik gelişmelerdeki değişim hızı, belli bir cihazın veya yöntemin eğitiminin verilmesi yerine, ilgili mesleğin temel bilimsel prensiplerinin kazandırılmasını, mesleki bakış açısının geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Mesleğindeki yenilikleri takip edebilen, yeni sistem ve cihazların analizini yapıp yorumlayabilen ve problemleri çözebilen mesleki bakış açısı kazandıracak bir eğitim modeli geliştirilmelidir.

Geleceğin mesleklerini belirlerken gençlerimizin yeteneklerini de dikkate alan günümüz teknoloji ve bilimsel gelişmelerin, Ahilik kültürünün iş ahlakı, liyakat, ve insani değerleri ile yoğrulduğu yerli ve milli bir mesleki eğitim anlayışı tesis edilmelidir.

Düşündüğümüz eğitim, günümüz şartlarına uygun olarak zamansız ve mekânsız, bireysel ve proje bazlı öğrenmeye açık, süreç odaklı olmayıp sonuç odaklı bir anlayışı gerektirmektedir.

Eğitim, akıllı teknoloji ile makinenin insanların yaptıklarını yapma yetenekleri ile ilgili olmayıp, insanların akıllı teknolojiler ve makineler tarafından neyi daha iyi yapabilecekleri ile ilgili olmalıdır. İnsan kaynağımızı başkalarının ürettiği teknolojiye bağımlı olmaktan çıkartıp, teknoloji üreten noktaya taşıyacak eğitim anlayışı tesis edilmelidir.

Yeni üretim teknolojilerini etkin biçimde yönetmek isteyen şirketler, şimdi sahip olduklarından daha yetkin bir işgücüne ihtiyaç duymaktadır. Özellikle kapsamlı tasarım ve imalat bilgisine ve dijital / Bilgi Teknolojileri (BT) yetkinliklerine sahip çalışanlara olan talep artmaktadır. Bu fırsatlardan yararlanmak isteyen adaylar; ağ sistemleri, istatistik bilimi ve programlama prensiplerine hâkimiyetlerini göstermek durumundadırlar.

Endüstri 4.0 ve 5.0 kavramları yeni teknolojilerin tasarım ve üretim süreçlerinde kullanımını gündeme getirmiştir. Sanal ve arttırılmış gerçeklik uygulamalarının mesleki ve teknik eğitim süreçlerinde kullanılması öğrencilerin mesleki becerilerine önemli yenilikler katacaktır. 3B baskı teknolojilerinin eğitim süreçlerinde etkin olarak kullanılması tasarım ve imalat temelli mesleklerde mesleki ve teknik eğitim öğrencilerine önemli avantajlar sağlayacaktır. Ülkemiz mesleki teknik öğrencilerinin milli sanayinin gelişimine katkı sağlaması ve uluslararası piyasalarda ön plana çıkabilmesi için yapay zeka, sanal ve arttırılmış gerçeklik uygulamaları ile desteklenen 3B baskı teknolojileri eğitim modellerinin etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Ülke sanayiinde önemli bir açık bulunan Endüstri 4.0 ve 5.0 teknolojilerini kullanabilen mesleki ve teknik eğitim öğrencilerine ihtiyaç açıktır. Bu ihtiyaca cevap verebilecek öğrencilerin yetiştirilmesi anılan teknolojilerin mesleki ve teknik eğitim süreçlerine entegrasyonu ile mümkün olabilecektir.

Eğitim sistemimiz, şimdiden ihtiyaç duyulmaya başlayan bu becerilerin insan kaynağımıza aktarılması konusunda ciddi bir dönüşüme tabi tutulmalıdır. Mesleki ve teknik eğitimimizde başlaması gereken bu dönüşümün yıllarca süreceği göz önünde bulundurulduğunda, Sivil Toplum Kuruluşlarının, yerel otoritelerin ve hatta üniversitelerin inisiyatif olarak sürece dahil olması ve ortak akıl ile eğitim modelleri geliştirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca; sanayide kullanılan makine parkı değişen teknoloji nedeniyle sürekli yenilendiğinden önemli ve sürekli bir ithalat gereksinimi bulunmaktadır. Üretilen ekonomik değerler, ithal edilen makine ve diğer teknolojiler (yazılım vb.) nedeniyle dış ticaret açığı ile heba olmaktadır. Yerli sanayinin geliştirilmesi ve cari açığın

azaltılması amacıyla, ithal bağımlılığı yüksek olan kritik teknolojilerin kamu-üniversite-sanayi işbirliği projeleri aracılığıyla üretilebilmesi gerekmektedir. Bu üretim süreçlerinde yer alacak nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi amacı ile ihtiyaç duyulan, teknolojik ve bilimsel gelişmeleri içeren, yeni eğitim alanları belirlenmelidir. Geleceğimizi belirleyecek meslek alanlarının önü, mevcut yasal düzenlemeler ile engellenmeden hızla ve kararlılıkla açılmalıdır.

B. Geleceğe yönelik meslek alanlarının belirlenmesi

Hayata yön verecek yeni teknolojik alanlar ile sektörde ortaya yeni çıkmış ama formal eğitimi olmayan aşağıdaki alanlar önerilmektedir.

1- SİBER GÜVENLİK ALANI

Bu alan eğitimi ile günümüz siber güvenlikte kullanılan araç ve tekniklere hakim, proaktif yaklaşımları benimseyen uzmanlar yetiştirilir. Ağlar, programlar, cihazlar ve verilerin korunması için süreç ve uygulamaların tamamı ele alınır.

İşletim sistemlerinin güvenliği, ağ, uç nokta güvenliği, mobil sistemler ve güvenlikleri, ulusal ve uluslararası standartlar, atak ve defans yöntemleri üzerine genel yelpazede bilgiler içerir.

2- AKILI SİSTEMLER ALANI

Günlük hayatta ev, ofis ve sanayide karşımıza çıkan akıllı donanımlar, cihazlar, yönetim sistemleri bu kapsamda değerlendirilebilir. Örnek olarak binalarda kullanılan akıllı anahtar, aydınlatma, iklimlendirme, izleme, konuşma sistemleri verilebilir.

3- OTONOM SİSTEMLER

Kendi kendine hareket ederek tanımlanan işleri yürüten her türlü kara aracı bu kapsamdadır. Bu sistemlerin programlanması, kullanılması, montajı, bakım ve onarımı bu eğitimi alan kişiler tarafından gerçekleştirilir. Bu sistemleri tarımdan konutlara kadar yaygın bir kullanım alanı olduğu dikkate alınmalıdır.

4- GÖMÜLÜ SİSTEMLER

Yazılım temelli kontrol özellikleri olan çoğunluğunu IOT cihazların oluşturduğu her türlü akıllı cihaz, alet ve sistemin kontrol kartları veya işlemcilerle kontrolünü sağlayan programlama ve tasarım işlerinin yapılmasıdır.

Bu kişiler; tasarım, programlama, hazır kontrol kartlarının programlaması, temel elektronik, işletim sistemlerini bilir.

5- ROBOTİK

Başta sanayide üretim süreçlerinde kullanılan robotlar olmak üzere günlük hayatta araç yıkama, robot süpürge vb. cihazları kapsayan teknolojiye hakim kalifiye insan gücü yetiştirmek amaçlanmaktadır.

6- YAPAY ZEKA

Bu alanın amacı yapay zeka teknikleri konusunda bireylere bilgi ve beceri kazandırmaktadır. Günümüzde yapay zeka sistemleri birçok iş alanını değiştirmektedir. Bu sayede bireylere;

- Yapay zeka tekniklerini öğrenme ve uygulama,
 - Yapay zeka tekniklerindeki hataları anlama,
 - Yapay zeka tekniklerini tasarlama,
 - Yapay zeka projelerini geliştirme,
- bilgi ve becerileri kazanır.

Bu alan proje uygulamasında sonra yaygınlaştırılır.

7- KODLAMA

Amaç bireylerin robotik ve kodlama dünyasına giriş yapmalarını sağlarken, kodlamanın temel kurallarını da öğrenmeleridir. Bu eğitim ile kodlama alanı ile ilgili olarak genel bilgileri kazanılır, popüler olarak kullanılan kodlama araç ve gereçleri öğretilir. Bütün mesleki alanlarda mühendislik seviyesi gerektirmeyen kodlamaların geliştirilmesi hedeflenmektedir.

8- HAVA ARAÇLARI

Drone (Dikuçar), İnsansız Hava Araçları gibi sivil ve askeri amaçlı yeni nesil hava araçlarının kullanımı, bakımı, onarımı gibi süreçleri yürütebilen, bu araçların tasarım ve üretiminde yer alabilen insan kaynağı hedeflenmektedir.

10- İLERİ TASARIM SİSTEMLERİ

Endüstri 4.0 ve 5.0'in ihtiyaç duyduğu teknik elemanların yetiştirilmesine dönük olarak tersine mühendislik, sanal ve artırılmış gerçeklik uygulamalarını kullanabilen insan kaynaklarının yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

11- ÇOK BOYUTLU ÜRETİM

Günümüzde yoğun olarak kullanılan 3 boyutlu yazıcılar temelinde, modelleme tekniklerini ve araçlarını kullanabilen, bu modellerin üretim süreçlerinde yer alabilen insan kaynağının yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

12- GERİ DÖNÜŞÜM SİSTEMLERİ

Ülkemizde tüketim kaynaklı israfın önlenmesi geri dönüşüm sistemleri ile mümkün olacaktır. Bu geri dönüşümün gerçekleştirilmesinde kullanılan sistemleri, cihazları, ilgili süreçleri yönetebilen insan kaynağının yetiştirilmesi, ülkemizin bütün kurum ve kuruluşlarında teknik personel istihdamı ile etkin bir geri dönüşüm anlayışı tesis edilebilir.

13- SAĞLIK HİZMETLERİ ALANI

Sağlık hizmetli alanı mezunlarının mevcut eğitim ve ünvanlar ile istihdamı mümkün olmamaktadır. Sağlık sektöründeki değişimler ve teknolojik yenilikler dikkate alındığında bütün ünvanların birleştirilerek sağlık teknisyeni olarak yetiştirilmeleri ve bu şekilde istihdam edilmeleri gerektiği değerlendirilmektedir.

Filyasyon, aşılama, halk sağlığı gibi konuları kapsayan yeni bir eğitim içeriği geliştirilmelidir. Bu alan tematik lise olarak da değerlendirilebilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sonuç olarak yukarıda önerilen meslek alanlarında yetiştirilmiş insan iş gücüne ilgili sektörlerde ihtiyaç olduğu bu ihtiyacın bazen el yordamı ile bazen daha üst seviye insan gücü ile giderildiği, bunun neticesinde insan kaynağının verimsiz kullanılması ya da çözümlerin istenilen nitelikte olmaması sorunlarının ortaya çıktığı görülmektedir.

Mesleki ve Teknik Eğitim'de eğitim sürecinin güncellenmesi; hem ortaya çıkan yeni meslekler hem de gelişen teknoloji ile mesleklerin seviyelerinin değişmesi nedeni ile zorunluluk halini almıştır.

Hem insan kaynağının verimli kullanılması, hem de ihtiyaç duyulan meslek ve seviyelerde insan gücünün yetiştirilmesi gelişen teknolojiye ayak uydurmak ve teknoloji geliştirmek için zorunludur. Bunun için eğitim sisteminin ve içeriğinin periyodik olarak veya ihtiyaç duyuldukça yenilenmesi, geliştirilmesi gerekmektedir.

Saygıyla sunulur.

3. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİ KOMİSYONU KATILIMCILARI

Prof. Dr. Ramazan ÇITAK

Prof. Dr. Nizamettin KAHRAMAN

Doç. Dr. Nihat DÖNGEL

Dr. Öğr. Üyesi Uğur ARABACI

Öğr. Gör. Mehmet GÜLSÜN

Arş. Gör. Aylin UZUN

İsa EROL

Namık POLAT

Ali Murat KARA

Tolga TALAZ

Kadir AL

Barış BEKTAŞ

Sinan SEVER

Cumali YERDELEN

Cengiz DEMİR

Elif Müzehher ŞENSOY

Aslıhan ÖZKAN

Enes ÖZKAN

Ramazan UĞUR

İsmail MEŞELİKAŞ

Murat PALA

3. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİ KOMİSYONU RAPORU

Ülkemizde bu gün tecrübe ettiğimiz; mesleki ve teknik eğitim yüzlerce yıllık bir uğraşın ürünüdür. Uygarlık, teknoloji, üretim yöntemleri ve iş hayatındaki koşullar değiştiğiçe mesleki ve teknik eğitim de değişen koşullara göre kendini yenileyerek yeni boyutlar kazanarak ve birçok aşamadan geçerek bugünkü düzeye ulaşmıştır.

Tarihten günümüze meslek eğitimini irdeleme fırsatı bulduğumuz zaman; mesleki ve teknik eğitim uzun bir süre ailenin sorumluluğunda yürütülmüştür. Aile içinde de iş bölümüne gidilmiş erkeklerin gıda, giyim ve barınmak için hammadde bulmakta ve kadınların da bu hammaddeleri kullanılabilir duruma getirmede daha etkili oldukları saptanmıştır. Böylece iş bölümü ve uzmanlaşma başlamıştır. Meslek eğitiminde kendiliğinden doğan iş bölümü, üretim verimini ve kalitesini yükseltmiştir. Bu durum yeni üretim yöntemlerinin geliştirilmesini, belirli ilgi ve yeteneklere sahip bireylerin belirli meslekler için yetiştirilmesini zorunlu kılmıştır.

Ülkemizde XVI2. yüzyıla kadar sanat ve meslek öğretimi veren okullar mevcut değildi. Bu zamana kadar çeşitli sanatlar ustaların dükkânlarında öğretilirdi. Bu devirde sanatın öğretildiği bu dükkânlara gelip çırak olarak işe başlayan çocuklar, birkaç yıl içinde kalfalığa ulaşırlar ve daha sonrada usta olurlardı. Esnaf ve sanatkarlar, sanat öğretiminin esaslarının belirlenmesi, üyeler arasında disiplinin sağlanması, karşılıklı yardımlaşma ve özlük haklarının korunması bakımından XI2. Yüzyılda ahilik teşkilatında çevresinde toplandılar. Daha sonraları Lonca teşkilatına dönüşen ahilik, meslek ve sanat okullarının kurulduğu XVI2. Yüzyıla kadar memleketimizde sanat öğreten kurumlar olarak varlık göstermişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde meslek eğitimi, önceleri yaygın eğitim kurumlarıyla sağlanırken, 1860'lı yıllardan sonra örgün eğitim kuramları niteliğini taşıyan meslek ve sanat okullarında uygulanan değişik yöntemlerle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923'te kurulmasıyla; ülkemizde eğitimin yeniden düzenlenmesinde Türk bilim adamlarının önemli etkileri olmuştur. Bunlardan Mustafa Kemal Atatürk, Ziya Gökalp, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, İsmail Hakkı Tonguç ve Rüştü Uzel ilk akla gelen isimlerdendir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu "İçtimai Mektep" adlı yapıtında meslek adamı yetiştirmede, eğitim ortamının ve işin gerçek koşullara uygun olması gerektiğine dikkati çekmektedir. Eğitim yaşantılarının gerçek yaşam koşullarına uygun olmaması durumunda eğitimin etkili olmayacağını belirtmektedir. Yerli ve yabancı uzmanların incelemeleri ve önerileri dönemin Milli Eğitim Bakanlığınca değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonuçlarına göre mesleki teknik eğitim kurumları yeni bir yapıya kavuşturulmaya çalışılmıştır. Bu tarihi süreç ve kadim tecrübenin bizlere göstermiş olduğu hakikat ışığında 2023 ve sonrası mesleki eğitim faaliyetlerinin planlanması ve mevcut sürecin iyileştirilmesi gayesi ile Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretim Faaliyetleri Komisyonumuz bir çalışma yaparak sonuç raporunu aşağıda sunmuştur.

1.1. Mevcut ve yeni meslek alanlarının gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinliklerin tespiti

Mevcut Durum

Dünyamız hızla değişiyor. İnsanların ihtiyaçları da buna bağlı olarak değişim gösteriyor. Sürekli gelişen teknolojiler hayatımızda önemli değişiklikler ve de beraberinde beklentiler oluşturuyor. Biraz dijitalleşmeye doğru gidilse de oluşan beklentileri karşılayacak insan gücüne ihtiyaç duyuluyor. Bu ihtiyaç hem bazı meslek gruplarına olan talebi artırıyor, hem de gelecekte adlarını sıkça duyacağımız yeni meslekleri beraberinde getiriyor.

MEB'e ait MEGEP web sayfasında, MTEGM web sayfasında, Mesleğim Hayatım Platformunda mesleklerin tanıtımına, bu meslekler için gerekli yetkinliklere yer verilmektedir. Ayrıca, Mesleki Yeterlik Kurumu (MYK) tarafından, pek çok sektördeki değişik ulusal meslek standartları belirlenmekte ve Resmi Gazete'de yayınlanmaktadır. Hatta Mesleğim Hayatım Platformunda, geleceğin meslekleri adlı bir başlık altında bu konuda kısa bilgiler de verilmektedir.

Bunların haricinde, firmalara kariyer danışmanlığı, insan kaynakları yönetim danışmanlığı gibi hizmetler veren profesyonel firmaların hazırladığı mesleki yetkinlik analizleri de mevcuttur. Bu analizlerde meslekler/işlerle beraber, o işi/mesleği yapacak kişilerin kişisel özellikleri de beraber ölçülür. Bu ölçümlerde uygun işe, uygun kişi seçimi kadar, kişilerin işe uygunluğunu artıracak eğitimlerle farklı düzeylerdeki beceri ve davranışlarını arzu edilen seviyeye çıkartmak da amaçlanır.

Meslekler kadar, bireylerin de kişisel özelliklerinin önce bireyin kendisi tarafından, sonrasında ise onu yönlendirecek veya ona iş yaptıracak kişiler tarafından bilinmesi çok önem arz eden bir husustur. Mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinlikler ile kişilerin sahip oldukları kesinlikle beraber ele alınması gereken bir konudur.

Sorunlar

1. Avrupa Birliği ülkelerinde tanımlanan meslek sayılarının ortalamasının yaklaşık 40000 civarında olduğu, ülkemizde MYK tarafından tanımlanan meslek sayısının ise yaklaşık 850 civarında olduğu dikkate alındığında ülkemizde bu çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir.
2. Mevcut durumu açıklarken ifade ettiğimiz gibi meslek alanlarının gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinlikler bir muamma değildir. Gerek devlet kurumlarımızın, gerekse de özel sektörün bunları büyük ölçüde belirlediği görülmektedir. Belirlenen mesleki yeterliklerin doğruluğu ve yeterliliğini tartışmak ise, çok kapsamlı ve uzun mesailer gerektiren bir çalışma gerektirecektir. Bu kadar farklı kurum ve kişinin ortaya koyduğu standartlar, büyük ölçüde doğrudur diye düşünmek istiyoruz. Mesleki Teknik Eğitim

çinde ise bu verilerin etkin bir şekilde kullanıldığı bir tercih sistemi veya müfredat belirleme çalışması görülmemektedir.

Çözüm Önerileri

1. Meslekler, ilgili kurumlar tarafından günümüz şartlarına göre yeniden tanımlanmalı, yakın gelecekte teknolojinin gelişmesi ile birlikte hayatımıza girecek meslekler de göz önünde bulundurularak yeniden ele alınmalıdır.
2. Hayatımıza girecek olan yeni mesleklerle ilgili gerekli alt yapılar oluşturulmalı, ihtiyaç duyulacak okullarımızda bu mesleklerle ilgili alan ve dallar açılmalıdır. Ders müfredatları ve ders bilgi formları ile birlikte gerekli sertifika programları hazırlanmalıdır.
3. Üniversitelerimizde de bu alan ve dallara göre bölümler açılmalı gerekli alt yapı oluşturulmalıdır. Teknolojiyi takip eden donanımlı öğretmenler yetiştirecek programlar hazırlanmalıdır.

1.2. Mesleki yönlendirme, mesleki rehberlik, ilgi ve yeteneklerin tespiti, çıraklık eğitim

Mevcut Durum

Meslekleri tanıma sürecinde bireyin kendi ilgi, yetenek ve becerilerini keşfetmesi konusundaki yetersizlikler önemli bir sorundur. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında rehberlik hizmetleri kapsamında verilen mesleki rehberlikte mesleklerin tanıtılması, bireyi tanıma ve karar verme süreçleri önemli basamakları oluşturmaktadır. Öğrencilere meslek seçiminin önemi yeterince kavratılamamaktadır. Meslek seçiminde ortak üniversiteye giriş sınavlarından alınan sonuçlar kadar bireyin herhangi bir mesleğe ilişkin ilgi, yetenek ve becerilerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ülkemizde mesleki ve teknik liselere öğrenci alımları çoğu zaman akademik başarı odaklıdır. Genellikle akademik başarısı düşük öğrencilerin mesleki ve teknik liselere yönlendirildiği görülmektedir. Aileler ve öğrenci mesleki ve teknik liseleri ayrıntılı araştırıp yeterli bilgi sahibi olmadan tercih edebilmektedirler. Mesleki ve teknik liselerde alan seçimleri ve alana ilişkin aldıkları eğitim mezun olduktan sonra ilgili mesleğe istihdamının sağlanması açısından başarılı olamayabilir. Bu noktada mesleki ve teknik liselerde alınan eğitimin mezun olunduktan sonra istihdam edilecek meslek dalının ihtiyaçlarına uygun düzenlenmesi gerekmektedir. Bunun için ilgi, yetenekler ve beceriler göz önünde bulundurularak bu liselere öğrenci yerleştirilmesi ve gerekli mesleki donanımının sağlanması önemlidir.

8.sınıf öğrencilerinin girdiği LYS sınavı ile Meslek liselerinin anadolu teknik programlarına öğrenci yerleştirilmekte, anadolu meslek programlarına ise yeterli sınav puanı elde edemeyen öğrenciler arasından mahalli olarak öğrenci yerleştirilmektedir.

Sorunlar

1. Öğrencilerin kişisel özelliklerini analiz edip, hangi meslekler için uygun olduğunu ortaya koyan ve/veya seçmeyi düşündüğü mesleğe yönelik yeterliklerinden geliştirilmesi gereken özelliklerini geliştirmesini sağlayacak bir eğitim kurgusu bulunmamaktadır.
2. Mesleki gelişim sürecini etkileyen birçok etmen olmasına rağmen sadece LGS'den alınan puan/diploma notu ölçüt olarak kabul edilmektedir.

Çözüm Önerileri

1. Bakanlığımıza ait sitelerde ve MYK'nın sitesinde yer alan meslek alanlarının gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinliklerin ve hatta özel sektörün kullandığı ölçütlerin, mesleki tanıtım ve yönlendirme faaliyetlerinde sistematik ve belirleyici unsur olacak şekilde yer almasını sağlayacak çalışmalar planlanmalıdır. Tanıtım yönlendirme faaliyetleri, MTAL'lerin iyi niyetle ortaokulları gezip, kendi okullarında misafir edip sınırlı süreli bir tanıtımda bulunmasıyla sınırlandırılmamalıdır.
2. 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde yer verilen ve okullarda kurulmaya başlanan tasarım-beceri atölyeleri, öğrencilerin kendilerinin ve onları yönlendirecek öğretmenlerinin öğrencilerin yetkinliklerini keşfetmelerine fayda sağlayacağını umut ediyoruz. MTAL'lerdeki atelye/laboratuvar ve işliklerin, ortaokul öğrencileri tarafından belli bir program dâhilinde ve 4 yıllık süreye dağıtılmış şekilde kullanılması da tanıtım yönlendirme faaliyetlerine fayda sağlayacaktır.
3. Mesleki gelişim sürecini etkileyen; bireyin ailesi ve etkileşim içinde olduğu diğer kişiler, okul öncesi ve okul yaşantıları ve aldığı eğitim, kişilik yapısı ve benlik algısı, bireyin ilgileri, ihtiyaçları ve beklentileri, genel ve özel yetenekleri, sahip olduğu değer yargıları, yaşadığı çevrenin özellikleri, bölgedeki mevcut iş alanları, istihdam durumları, piyasadaki arz-talep durumları gibi etmenler de temel ölçüt olarak kabul edilmelidir.
4. Yine 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde yer verilen "Yeterlilik Temelli Değerlendirme Sistemi" ve her çocuk için bir e-portfolyo oluşturulacak olması da umut verici hedeflerdendir. Eğitim yöneticilerinin seçilmesi mevzusunda dile getirdiğimiz davranış ve yetkinlik analizlerinin de öğrencilere uygulanması faydalı olacaktır. Daha eğitimin ilk basamaklarından itibaren öğrencilerin özelliklerinin keşfedilmesi, onların doğru meslek alanlarına yönelmesi ve yönlendirilmesi için çok değerli verilere sahip olmamızı sağlayacaktır. Bu verileri de etkin şekilde kullanmalı, sadece bir sınavla okul/meslek seçimi yapılmasının önüne geçilmelidir.

5. İnsan için öğrenme süreci yaşam boyu devam eder. Bu öğrenme; formal veya informal olarak gerçekleşmektedir. Formal eğitimde örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki yolla gerçekleşebilir. Örgün olarak gerçekleşen mesleki ve teknik eğitimin çok önemli bir parçası da çıraklık eğitimidir. Tabi ki mesleki ve teknik eğitimde yaşanan problemlerin gözden geçirilerek, mesleki ve teknik eğitimin kalitesi ve donanımını arttırmaya, ülkemize verimli işgücü sağlamaya önceliğin verilmesi tercihimizdir. Bir diğer öncelik de öğrencilerimizi topluma yararlı bireyler olarak kazandırmak olmalıdır. Fakat akademik başarısızlıklardan veya ekonomik yetersizliklerden dolayı her yıl binlerce çocuk örgün eğitim dışında kalmaktadır. Bu çocuklar suçla sürüklenebildikleri gibi, çocuk işçi sınıflarına da dâhil olabilmektedirler. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin 2018 yılına ait verilerine göre çocuklarda işgücüne katılma oranı 21,1 olarak bulunmuştur. Bu oran 2017 yılında 20,3'lük bir orana sahiptir. Bu oranlar çocuk işçilerin yıldan yıla arttığını göstermektedir. Bu çocukların bir kısmı örgün eğitime devam edebiliyorken bir kısmı eğitimden tamamen kopmuş olabilmektedir. Bu noktada temel amaç, çocukların daha insani yaşam koşulları, insani iş ve işçi ilişkisi, insani ödeme ve eğitim almalarını sağlayabilmek olmalıdır. Çıraklık eğitimi de bu amaca hizmet eden alanlardan biridir. “Mesleki Eğitim Merkezleri” ülkemizde sanayileşmede verimi artırmak, bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarına sahip nitelikli insan gücü yetiştirmek amacıyla 1977 yılında çıkarılan 2089 Sayılı Yasa'ya göre 1979 yılında kurulmuştur. Köklerini ahilik sisteminden alan çıraklık eğitimi 1986 yılında çıkarılan 3308 Sayılı Yasa ve sonraki yıllarda yapılan değişikliklerle bugünkü halini almıştır. Çıraklık eğitiminin ülke genelinde çeşitli mesleklerde kalfalık ve ustalık standartlarını belirlemek, işyerlerinde öğrenilemeyen işlerin laboratuvar ve atölyelerde çırakların “Usta Öğreticilik” kurslarıyla gelişmelerini sağlamak, iş hayatında disiplini sağlamak, eğitim kurumlarıyla iş hayatı arasında işbirliğini geliştirmek ve yapılan işlerin teknolojisinin, kalitesinin ve veriminin yükselmesini sağlamak gibi işlevleri vardır. Şu anki uygulamada mesleki eğitim merkezleri 12 yıllık zorunlu eğitim kapsamına alınmış olup devam eden öğrenciler 12. Sınıfın sonunda ustalık belgesi ile beraber meslek lisesi diploması alabileceklerdir. Ustalık belgesine sahip olanlar fark derslerinin telafi programlarında başarılı olmaları durumunda meslek lisesi diploması alabilmektedirler.

Türkiye genç nüfus açısından diğer ülkelere göre oldukça zengindir. Nüfusun yaklaşık üçte biri 18 yaşın altındadır. Her yıl 1 milyon civarında çocuk eğitim sistemine dâhil olmaktadır. Eğitime başlayan her 100 öğrencide 10-12 genç üniversiteyi bitirmektedir. Geriye kalan %90 civarındaki gencin büyük bir kısmı mesleki beceriden yoksun olarak hayata atılmaktadır. Örgün mesleki eğitim sistemi birçok açıdan dünyanın en pahalı eğitim biçimidir ve örgün mesleki eğitim sonucunda her zaman mezunların tam istihdamı sağlanamamaktadır. Çıraklık eğitimi vizyon ve misyon açısından değerlendirildiğinde %100 istihdamın içerisinde, kişinin,

yörenin ve günün şartlarına yönelik olarak yürütülen bir meslek öğrenme biçimi olması açısından oldukça önemlidir. Bir diğer önemli getirisi de eğitimde imkân ve fırsat eşitliğini sağlamasıdır. Çıraklık eğitimi gelişmiş ülkelerde de tercih edilen bir meslek eğitimi biçimidir. Örneğin Japonya'da 9 yıllık zorunlu eğitimden sonra öğrenciler ortaöğretimde genel ve teknik eğitim olarak ikiye ayrılır. Teknik okullara devam eden öğrenciler mezun olduktan sonra 2 yıllık meslek yüksekokullarına veya ileri meslek kurslarına devam edebilirler. Çoğu genel lisede de öğrenciler akademik konulara ek olarak bir meslek programı seçebilmektedirler. Liseler öğrencilerin %60'ını yükseköğretime hazırlamaktadır.

Ülkemizde de üniversite mezunu olup iş bulmakta zorlanan bireylerin sayılarındaki artış düşünüldüğünde “Her birey üniversite mezunu olmalıdır.” yaygın inancının önüne geçilmelidir. “Meslek öğrenme” deyiminin önemi kavratılmalıdır. Öğrenciler, başta bireylerin günlük yaşamlarını sorunsuz sürdürmeleri ardından toplumun ilerleyişi ve kalkınması açısından her mesleğin önemli olduğunu, bir mesleğin diğer bir mesleğe göre daha fazla saygınlık getirmediğini öğrenmelidirler.

1.3. Eğitim müfredatlarının tamamen çağdaş standartlara göre yeniden tasarlanması

Mevcut Durum

MEB, bir süredir gönüllülük esasına dayalı olarak seçtiği meslek öğretmenleri aracılığı ile her meslek alanı için önce Ders Bilgi Formlarını (DBF) yani o meslek dersinin müfredatını belirlemekte, Talim Terbiye Kurulu'nun onayını alan DBF'lerine göre de o ders kitabının yazımını gerçekleştirmektedir. Bu ekipler 2-3 kişilik öğretmenlerden oluşmaktadır. Ayrıca kitabın içerik uygunluğu açısından ve yazım kuralları açısından kontrolüyle ve grafik işlerini yapmakla görevli kişiler de vardır. Öncelikle özverili bir şekilde bu ekiplerde yer alan öğretmenlerimize teşekkür ederiz. Maalesef öğretmenlerimiz kısıtlı imkânlarla bu görevlerini yerine getirmeye çalışmaktadır. Kitabın konu belirleme ve içerik oluşturma kısımlarının ağırlığı bu öğretmenlerimizin omuzlarındadır. Meslekteki kıdemleri ve şüphe duymadığımız samimiyetleri ne kadar çok olursa olsun, bir insanın yetebileceği şeylerin sınırı vardır. Kitapların hazırlanışları sırasında sektörlerin görüşlerinin, sadece görevli öğretmenlerin tanış olduğu kişilerin aktardığı kadar, alandaki diğer öğretmenlerin değerlendirmelerinin de aynı şekilde bu öğretmenlerimizin tanış oldukları kişilerle sınırlı olduğu görülmektedir. Tabii o da yoğun tempo arasında gidip, sorabildikleri kadar. MYK'nın hazırladığı ulusal meslek standartlarının da bu kitapların hazırlanışında ciddi bir etkisi olduğunu düşünmemektediriz. Halbuki MEB Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği'nde (OÖKY) (Madde-10, 3. fıkra) bu yönde açık hüküm de vardır.

Sayın MTEGM Genel Müdürümüz, 10 Şubat 2021 tarihinde, tüm MTE okul/kurum yönetici ve öğretmenleri ile internet üzerinden açık bir toplantı yapmıştır.

Bu toplantıda, 2020-2021 Eğitim Öğretim yılından itibaren uygulaması başlayan yeni müfredat programları belirlenirken, sektörlerin ve öğretmenlerin görüşlerinin alındığını açıklamıştır. Bu ön hazırlıkların yapıldığı doğrudur ve mutlaka faydası da olmuştur. Ancak hâlihazırdaki uygulama, yukarıda açıklamaya çalıştığımız şekildedir.

Yenilenen Çerçeve öğretim Programları Talim ve Terbiye Kurulunun 19.08.2020 tarihli ve 21 sayılı Kararı ile 2020-2021 eğitim ve öğretim yılından itibaren 9. sınıftan başlamak üzere kademeli olarak uygulamaya konulmuştur. Alanlara ait dallarda sadeleştirme yapılmış, bazı yeni dallar da açılmıştır. 9. sınıftan başlamak üzere derslere ait ders bilgi formları ve müfredatları hazırlanmış, ders kitapları basılmaya başlamıştır. Yeni içeriklere de bir miktar yer verilmiştir.

Sorunlar

1. Meslek derslerinin müfredatları (DBF) ve içerikleri hazırlanırken sektör ihtiyaçları ve ilgili alanın diğer öğretmenlerinin görüşleri yeterince alınmamaktadır. Tüm sorumluluk ve yük, az sayıdaki çekirdek kadronun üzerine yıkılmaktadır. Yazılan ders kitaplarının kontrolünün alan uzmanları tarafından gerekli hassasiyetle yapılmaması ciddi hatalara yol açmaktadır.
2. Ders müfredatlarının oluşturulması ve ders kitaplarının yazılmasında öğretmenler görevlendirilmekte, bu öğretmenlerimiz büyük bir özveri ile görevlerini yerine getirmektedir. Öğretmenlerimize verilen ders ücreti 18 saatle sınırlandırılmıştır.
3. Okullarımızdaki alanların bir kısmında atölye donanımlarının, müfredatın tamamına hitap edecek düzeyde olmadığı görülmektedir.
4. Değerler eğitimi uzman olmayan kişilerce teorik olarak verilmektedir.

Çözüm Önerileri

1. Meslekle ilgili gelişmeleri en güncel haliyle sektör temsilcileri, AR-GE çalışanları ve alan öğretmenleri takip etmektedir. Özellikle müfredatın belirlenmesinde sektörün, AR-GE birimlerinin ve alan öğretmenlerinin genelini düşüncelerini alacak bir yapı oluşturulmalıdır. Belirlenen müfredata göre taslak kitap yazıldıktan sonra, aynı yapının kitap taslağı üzerindeki değerlendirmeleri alınarak son şekli verilmelidir. Bu yöntem biraz daha uzun zamana ve maliyete neden olabilir. Ancak ortaya çıkacak sonuç, buna değerlidir. Hatta oluşturulan yapı periyodik olarak, yeni mesleki gelişmelerin bu kitaplara nasıl ekleneceği konusunda çalışmalar yapılabilir. Böylece yaşayan, dinamik içerikli meslek kitaplarına sahip olunmuş olacaktır. Ayrıca kitap yazım aşamasında Program Geliştirme, Rehberlik ve Ölçme Değerlendirme Uzmanlarının bulunması kaliteyi artıracaktır

2. Ders kitabı yazımında görevli olan öğretmenlerimize motivasyonlarını artırmak için en az okulda görev yaparken alabileceği kadar ders ücreti (32 saat) verilmelidir.
3. Alanlara ait atölyelerin yenilenen teknolojiye ayak uyduracak şekilde donatılması ve görülen eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.
4. Döner sermaye işletmelerinin aktif hale getirilmesi için gerekli teşviklerin verilmesi gerekmektedir.
5. Değerler eğitimi yaşantı yoluyla ve Ahilik kültürü ile tüm MTAL lerde alanında uzman öğretmenler ve akademisyenler tarafından öğrencilere kazandırılmalıdır.

1.4. Uygulamaları ve beceri eğitiminin modüler esaslara göre yapılması ve Ulusal Meslek Standartları ile uyum

Mevcut Durum

2020-2021 Eğitim Öğretim Yılından itibaren, MTAL'ine kayıt yaptıran öğrenciler, 9. sınıfın ilk iki haftası sonunda alan tercihi yapmakta ve 9. sınıftan itibaren alan derslerini (11 saat) görmeye başlamaktadır. 10. sınıfta alan ve dal dersleri (14 saat), 11. sınıfta dal dersleri (17 saat + 9 saate kadar seçmeli), 12. sınıfta (AMP) 24 saat işletmelerde meslek eğitimi (İME) + 7 saat seçmeli meslek dersi göreceklidir. ATP öğrencileri ise 12. sınıfta meslek dersi görmeyecek, bunun yerine üniversiteye hazırlık amacıyla, toplam 31 saat akademik destek dersleri göreceklidir. Belirli başarı düzeyini yakalamış 12. sınıf AMP öğrencileri, istedikleri takdirde ATP sınıflarına geçebileceklerdir. Her sınıf düzeyinde toplam 43'er saatlik haftalık ders yükü bulunmaktadır.

OÖKY (Madde-10, 3. fıkra) "Anadolu meslek programlarının 11 inci sınıf meslek dersleri, uygulamaya elverişli eğitim birimi olan işletmelerde yapılır. Bunun mümkün olmaması hâlinde okulda yapılır." hükmü getirilmiştir. 12. sınıftaki İME dersi, zaten işletmede yapılan bir derstir. Ancak, 12. sınıftaki seçmeli meslek derslerinin gerekirse işletmede yapılacağına veya yapılamayacağına dair 11. sınıflarda olduğu gibi net bir hükme yer verilmemiştir. Aynı yönetmelik maddesinin 1. fıkrasının (ğ) bendinde; "Seçmeli meslek dersleri, öğrencilerin hedefledikleri ve yönel-dikleri alanda gelişmelerine veya ilgi ve istekleri doğrultusunda çeşitli programlarda ilerlemelerine, kişisel yeteneklerini geliştirmelerine, alanlarında/dallarında sertifika almalarına imkân sağlayan derslerdir" tanımı yapılmıştır. Bu dersler okul ve çevre şartlarına göre seçilebilecek, hatta oluşturulabilecektir. Karşılığında sertifika alınabilen seçmeli derslerin, bölgesel ihtiyaçlara göre seçilip, oluşturulabilir olması önemlidir. Bu sayede, çevre sektörlerin ihtiyaç duyduğu alanlarda dersler oluşturulup, istihdam noktasında, bu sertifikaları almış öğrencilere bir avantaj oluşturulmuş olacaktır. Bu nedenle 12. sınıftaki seçmeli dersler de işletmelerde yapılabilir.

Yeni düzenlemeler, okul-işletme işbirliklerini kuvvetlendirebilecek yasal alt yapıyı hazırlamış görünmektedir. Yeni düzenlemeler okul/kurum yönetici ve öğretmenlerine tanıtılmaya çalışılmaktadır. Ancak okullar kadar, işletmelerin de bu yeni değişiklikleri bilip, kendilerini hazırlamaları gerekmektedir. Bu hazırlık, hem mental hem de donanımsal açıdan yapılmalıdır. Okul-işletme işbirliğini, sadece okula birkaç araç-gereç bağışlamak, okul inşa etmek, staja öğrenci kabul etmek gibi gören işletme sahibi ve yöneticiler bulunmaktadır maalesef. İşletmelerde bu yönde bir hazırlık yapıldığına dair bilgi elimizde bulunmamaktadır.

2020-2021 Eğitim Öğretim Yılında 10. sınıfta bulunan öğrenciler, eski sistemin son öğrencileri olacaklardır. Bu yıl alanlarına yerleşmişlerdir ve alan ortak derslerini görmektedirler. 11. sınıfa geçerken dal tercihlerini yapıp, bir dala yerleşecek ve dal derslerini göreceklerdir. 12. sınıfta 24 saatlik İME + 4 saat meslek dersi göreceklerdir. ATP öğrencileri zaten bir alanı kazanarak okula kayıt olmuşlardı. AMP öğrencileri gibi alan ve dal derslerini görmeye devam edeceklerdir. AMP'den farklı olarak 12. sınıfta İME dersi görmemektedirler. ATP öğrencileri, tatil aylarında toplam 40 iş günü staj yapmaktadır.

Yeni getirilen müfredat programlarında en önemli değişikliklerden bir tanesi, modül kitapları yerine, her ders için tek bir kitap hazırlanmış ve hazırlanacak olmasıdır. Hem Sayın Genel Müdürümüzün açıklamalarında hem bakanlığa ait değişik web sayfalarında, atölyelerde uygulamaya ağırlık verildiği/verileceği sıklıkla dile getirilmektedir. Hâlihazırda yayınlanmış bulunan yeni ders kitaplarına bakıldığında, teorik ve uygulama ders konularının sıralamasının ve ağırlıklarının belirlenmesinde hatalar olduğunu görmekteyiz. Hatta teori/uygulama ayrımının iyi yapılamadığı görülmektedir.

Sorunlar

1. Öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerinden azami ölçüde faydalanabilmesi için okulda geçirecekleri zamanın artmasına itirazımız olamaz. Aynı şekilde, MTAL öğrencilerinin hem mesleki hem içtimai hayata hazırlanmalarına katkı sunacak kültür derslerinin verilmesine de itirazımız olamaz. Aksine, memnuniyet duyarız. Ancak, eğitimin sadece okul duvarları içinde kalan kapalı sınıflara ve atölyelere öğrencileri hapsederek verilebileceği fikrine de karşıyız. MEB'in de bu fikirde olduğunu düşünüyoruz. Çünkü okullara sürekli sosyal, kültürel, sanatsal, sportif ve teknolojik faaliyetlere katılımı ilgili yazılar gelmekte, projeler üretilmektedir. İl/ilçe yönetimlerinin de benzer projeleri bulunmaktadır. 43 saatlik ders yükü, bu faaliyetlerin icrasını mümkün kılmamaktadır. Dersler, sadece sınıfta yapılacak şekilde planlanmaktadır. Kültür dersleri, öğrenciye katacağı değerler açısından değil, muhtemel gireceği bir sınavda cevaplayabileceği soru bankaları olarak görülmektedir.

2. Yeni müfredata göre hazırlanmış meslek derslerinde, eski müfredatta olduğu gibi teorik/uygulama ayrımı iyi yapılamamıştır. Bu nedenle uygulama konuları için yeterli zaman ayırlanamamaktadır. Belirli temel bilgileri ve temel araç-gereçleri öğretmeden, zamanlama hatası olan temrin işlerine yer verilmiştir.
3. 11. sınıf meslek derslerinin işletmelerde yapılabilmesi için, çoğu işletme yeterli şartları taşımamaktadır. Sınıf mevcutları da uygun işletme bulma ihtimalini olumsuz etkileyecektir. Okul yönetimleri, tüm sınıf öğrencilerine aynı anda işletme bulmakta zorlanacaktır. Birden fazla okulun bulunduğu yerlerde bu planlama daha da zor olacaktır. İşletmelerin bu konuda bilgilendirilmesi, motive edilmesi, hazırlanmaları için yeterli bir çalışmaya rastlanmamıştır. Her sınıf düzeyindeki öğrencilerin, işletme-okul işbirliği ruhuna uygun eğitimler alabileceği bir işletme yapısı mevcut değildir.
4. Okullar ve işletmeler arasında kuvvetli bağlar oluşturacak, işbirliğine doğal olarak götürecektir, birbirlerini sahiplenecek, aidiyet duygusunu geliştirecek bir yapı bulunmamaktadır.
5. MTAL'lerin öncelikli amacının gelecek nesli kâmil insan, sonrasında da kendisine ve içinde yaşadığı topluma faydalı bir meslek erbabı olarak yetiştirmek olduğu yanlış anlaşılmıştır. Öğrencilerin bir üst eğitim kurumuna gidebilmesi ve bunun için okulunda yeterli eğitimi alabilmesi, kendisine ve ailesine külfet getirecek arayışlara mecbur bırakılmaması en doğal haklarıdır. Sınava dayalı eğitim anlayışının, üniversiteleri tek umut olarak gören algının olumsuzluğunu, MTAL'leri bir sene boyunca dersane gibi kullanarak gidermeye çalışmak, yaraya merhem değil, tuz basmaktır.

Çözüm Önerileri

1. Sadece MTAL okul türleri için değil, tüm okul türleri için tüm dersler, öğrenciye bilgiyi yükleyici değil, özümsetici nitelikte olmalıdır. Yüzünden okuyarak, ezberleyerek değil, anlamlandırarak, deneyimleyerek, anlayıp, deneneni, farklı yerlerde kullanıp, sentezleyerek, içtimai hayatta kullanarak öğrenme metodu esas alınmalıdır. Bu metodla, öğrencilerimizin hem kendilerini hem de yaşadıkları hayatı daha iyi öğrendiklerini ve bunu keyifle, oyun oynar gibi yaptıklarını göreceğiz. En önemlisi; çocuklarımız, derslerini daha çok test çözmek mecburiyetiyle değil, gerçekten öğrenmek için dinleyeceklerdir.

Bunun için derslerin derslik içinde geçen zamanları azaltılmalı, okul içi-dışı faaliyetleri için de zaman ayrılmalıdır. Bu faaliyet zamanlarında öğrencilerin okuyup, dinleyerek öğrendiklerini, yaparak, yaşayarak, sosyalleşerek içselleştirmesine yarayacak uygulamalar planlanmalıdır. Bu şekilde pek çok sosyal, kültürel, sanatsal, sportif ve teknolojik faaliyetlere de zaman ay-

rılması zor olmayacaktır. Aslında 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde bu tarz eğitim metodunu uygulamaya yönelik isteği okuyabilmekteyiz. Bu isteğin, okulların dersane gibi kullanılması uygulaması karşısında mağlubiyetine neden olan şeyler ne ise, Türk Eğitim Sen olarak, MEB'in vermek isteyeceği bir mücadelede her türlü desteğe hazır olduğumuzu belirtmek isteriz.

2. Meslek dersleri, konuyu pekiştirmek için zaman zaman laboratuvar deneyleriyle renklendirilen teorik bir ders gibi düşünülmemelidir. Öğrencinin gördüğü bu dersler, onun mesleğini öğrenmesine ve icra etmesine yarayacak derslerdir. Derslerin teorik ve uygulama kısımları iyi ayrılmalıdır. Uygulama yapmak kesinlikle çok önemlidir. Uygulama yapmak kadar, uygulama yaparken neyi, niçin yaptığını bilmek, uygulama esnasında cereyan eden olayları anlayıp, izah edebilmek de önemlidir. Bir şiiri ezberden okutmanın, şair yetiştirmekle alakası olmadığı gibi, bir uygulamayı ezberden yaptırmanın da uzman meslek insanı yetiştirmekle alakası yoktur.

Teorik derslerde mesleğin temel konuları, işleyiş, kullanılan araç-gereçler, temel yaklaşımlara yer verilmelidir. Atölye dersinde ise teorik derslerde anlatılan konuların uygulamalarına yer verilmelidir. Atölye derslerinin ilk konuları, o atölyedeki iş güvenliği, çalışma kuralları, kullanılacak ölçü aletleri ve diğer araç-gereçlerin, makinelerin vs. tanıtımı olmalıdır. Uygulamalar, basitten karmaşığa doğru ve en temel işlerin, en temel araç-gereçlerle yapılmasından, bir kaç işlemin, bir kaç araç-gereç/makineyle yapılanına doğru sıralanmalıdır. Atölyede sadece iş yaptırılmadığı unutulmamalıdır. Davranış da kazandırılmaktadır. Öğrenci sabretmeyi, dikkatli olmayı, saygılı olmayı, sırasını beklemeyi, tahammül etmeyi, atölyeyi doğru kullanmayı vb. pek çok iş hayatında birlikte ve uyum içinde çalışılmayı öğreten kuralları da öğrenmektedir. Bunlar da ilave zaman gerektiren şeylerdir. Öğrenci ders görüyor gibi değil, gerçekten bir işletmenin atölyesinde çalışıyor gibi hissetmelidir.

3. Mevzuatta yapılan değişikliklerle, öğrencilerin işletmelerde daha çok vakit geçirecek olması oldukça olumlu bir düzenlemedir. Düzenlemelerin kâğıt üzerinde kalmaması için, işletmelerin bu düzenlemelerin neden yapıldığı konusunda aydınlatılması, ikna edilmesi gereklidir. Aslında işletmelerde verilecek özellikle sertifika eğitimlerinin, potansiyel çalışanlarının erken oryantasyon eğitimi gibi olduğu işletmelere en yetkili kişiler aracılığıyla (mülki amirler, bakanlık) anlatılmalıdır. İşyerlerinde gerekli ortamları bir an önce oluşturmaları, gerekirse sınıf öğrenci eğitimlerini organize edecek kişileri istihdam etmeleri gerektiği ikna edici şekilde söylenmelidir. Gerekli organizasyonları tek başına yapmakta zorlanacak sanayi siteleri, OSB gibi yerlerdeki küçük işletmelerin güç birliği yapıp, ortak organizasyonlar yapmaları için yol gösterici olunmalıdır.

Öğrencilerin, işletmelerin gerçek şartlarında ve öğretmenlerinin, usta öğreticilerinin rehberliğinde mümkün olduğunca daha fazla vakit geçirebilme-

- leri için fırsatlar oluşturulmalıdır. 11.sınıf meslek derslerinin işletmelerde yapılacak olması ve 12. sınıftaki İME dersleri bu anlamda olumlu karardır. 10. sınıf öğrencileri için de işletmelerde görülecek daha az süreli dersleri veya staj uygulamalarını planlamak bu süreleri daha da artıracaktır.
4. Bölgedeki işletmeler ve MTAL'ler, sahip oldukları üretim/istihdam alanları ile eğitimi verilen meslek dalları, coğrafi konumları gözetilerek birbirleriyle eşleştirilmelidir. Yapılacak protokoller, eğitim faaliyetleri, proje çalışmaları gibi işbirliklerinde öncelik, eşleştirilen kurumlar arasında olmalıdır. Bir işletme, eğitim verilen alanların farklı olması nedeniyle birden fazla okulla eşleştirilebilir. Örneğin; muhasebe ve makine alanlarına sahip iki farklı okulla eşleştirilmesi gibi. Eşleştirilen okuldaki öğrenci, aynı bölgedeki işletmede meslek derslerini işledikçe, sertifika eğitimlerine katıldıkça, staj ve ime çalışmalarını yaptıkça hem mesleği hakkında bilgi, becerisi artmış hem de işletme hakkında detaylı bilgilere sahip olmuş olacaktır. İşletmenin, işe yeni alacağı çalışana oryantasyon eğitimi verme külfeti ortadan kalkacak, uzun süredir tanıdığı bir kişiyi işe alma avantajı olacaktır. Bir işletmenin sınırlı sayıda istihdam gerçekleştireceği düşünülerek, aynı alanda mümkün olduğu kadar fazla sayıda işletmeyle eşleştirilmesi yerinde olacaktır. Öğrenci, eğitim aldığı işletmede istihdam edilemese bile, benzer işletmelerde istihdam edilme şansı yüksek olacaktır. Neredeyse iş garantili bu sistem sayesinde öğrenciler ve veliler, hem okullarına hem de işletmelerine sahip çıkacaklar, yüksek aidiyet duygusu geliştirecekler ve eğitimlerine dört elle sarılacaklardır. Elde ettikleri kazanımlar nedeniyle işletmeler, eğitim işlerine, okullara, öğrencilere daha çok yatırım yapma ihtiyacı hissedeceklerdir.
 5. MTAL'lerin amacına sorunlar kısmında kısaca değinmiştik. Çözüm önerilerinin birinci maddesinde de ders planlamaları ve metodolojisinin nasıl olması gerektiğine değindik. Sayın Bakanımızın sınavı önceleyen eğitim anlayışına karşı olduğunu hem vizyon belgesinden hem de demeçlerinden biliyoruz. ATP öğrencilerinin, en yoğun ve verimli mesleki uygulamalarla mesleki yetkinliklerini artıracakları dönemde dershaneye gelir gibi okula gelip, meslek derslerini hiç görmemelerini, mesleki ve teknik eğitim açısından mantıklı bulmuyoruz. Bu uygulama, mesleki teknik eğitimin önemine ve gerekliliğine olan inancı baltalamaktadır. Çare, sınavı önceleyen anlayışı bırakmaktır. ATP öğrencileri de 12. Sınıfta uygulama ağırlıklı meslek dersleri görmelidir.
 6. Öğrencilerin farklı alan-dallarda eğitim almalarını ve yeterlilikleri kazanmalarını sağlamak için tam gün tam yıl uygulaması kapsamında daha geniş zamanlarda (hafta sonu, ara tatil, yaz tatili) tüm MTAL lerde sertifika programları düzenlenmelidir.

1.5. Covid-19 gibi pandemi dönemleri için uzaktan eğitim şartlarında Dijital Ortamda Mesleki Teknik Eğitim araç gereçleri, pandemi sürecinin getirdiği güncel sorunlar

Mevcut Durum

Hem dünyanın gündeminde hem de 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nin hedeflerinde her yerde, her ortamda, her zaman eğitim yapılması yer almaktaydı. Tüm dünyayı hazırlıksız yakalayan, eğitim başta olmak üzere pek çok toplumsal sistemi tıkanma noktasına getiren Covid-19 küresel salgını, her yerde her zaman eğitim modelinin en önemli enstrümanı olan dijital eğitime geçiş sürecini hızlandırmıştır. Görünen odur ki, salgın sona erse de uzaktan eğitim ve dijital eğitim sistemleri, hayatımızın önemli bir parçası olmaya devam edecektir. Bu nedenle, uzaktan eğitim ve dijital eğitim sistemleri dönemsel, gelip - geçici bir ihtiyaç gibi görülmemelidir.

Raporumuzda kısım kısım yer vermeye çalıştığımız gibi, eğitimin sadece MEB ve eğitim çalışanlarının sorumluluğunda olmadığını bu salgın bir kez daha bizlere göstermiştir. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, Maliye Bakanlığının, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının, mülki amirlikler ve yerel yönetimlerin, iletişim ve teknoloji şirketlerinin, velhasıl seferberlik ruhuyla her kurum ve kişinin birlikte sorumluluk alması gereken bir konudur. MEB ise, bu dev organizasyonun tam ortasında, koordinasyonu sağlayan bir konumda olmalıdır.

Altyapı eksikliği, teknolojik yetersizlikler, ailelerin sosyoekonomik zorlukları, toplumun düşük seviyedeki teknoloji okur-yazarlığı vs. nedenlerle pek çok öğrenci, uzaktan eğitimden yeterince yararlanamamıştır. Bunun üzerine, yönetim süreçlerinde yaşanan belirsizlikler, gecikmeler de eklenince bir kargaşa ortamı oluşmuştur.

Bu süreçte; bu gibi durumlar için eğitim almamış, kişisel donanımları hariç donanım desteği almamış, içinde yaşadığı toplumun hastalık korkusu ve belirsizliğin verdiği endişelerden nasibini almış öğretmen ve yöneticilerin fedakârca çalışmaları ön plana çıkmıştır.

Salgın döneminde ülkemizde uzaktan eğitimin nasıl yapıldığını ve karşılaşılan sorunları şu şekilde özetleyebiliriz:

EBA üzerinden canlı dersler planlanmak istenmiş, kapasitesi yetmemiştir. Okulların EBA üzerinden kendi ders programlarını planlamaları aşırı sınırlandırılmıştır. EBA'nın altyapısı yetersiz olduğundan, bir özel canlı video toplantı programına bağlantı sağlama zorunluluğu doğmuştur.

İnternet üzerinden canlı video toplantı programları üzerinden dersler verilme-ye çalışılmış, güvenlik vb. sorunlar yaşanmıştır.

Ders anlatım videoları çekilmiş/çekilmeye devam etmektedir. İnternet üzerinden ulaşım imkânı sağlanmıştır. Özellikle meslek dersleri için büyük bir açık söz konusudur.

EBA ve diğer programların kullanımını internet hatlarını aşırı yüklemiş, aynı ev içinde birden fazla cihazın bağlanma sorunları ortaya çıkmıştır. Bazı bölgelerde internet altyapısının olmaması, bu hizmetlere erişimi tümünden engellemiştir.

Pek çok öğrencinin bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi araçlara sahip olmaması, bir evde yeterli sayıda olmaması, var olanların düşük teknolojik özelliklere sahip olması gibi sorunlar nedeniyle, uzaktan eğitimleri takip edebilmesi mümkün olmamış veya sınırlı olmuştur.

Çoğu okulda sabit ve kırsal kesimde sınırlı sayıda mobil EBA destek noktaları oluşturularak, internet vs. imkânı olmayan öğrencilerin yararlandırılması amaçlanmıştır. Salgın nedeniyle okulların kapatılmasıyla tezat bir durum oluşmuştur. 20 yaş altının sokağa çıkma kısıtlaması nedeniyle yasal engeller de ortaya çıkmıştır. Sonradan mülki amirliklerden izin verilmesi yoluna gidilmiştir. Yani iyi niyetle de olsa, yine de kısıtlama mantığına aykırı bir iş yapmıştır.

Uygulamalı dersleri uzaktan eğitim yoluyla vermek mümkün olamamıştır. Uygulamalı dersler de teorik ders gibi verilmeye çalışılmış, dersler amacına ulaşamamıştır.

EBA TV üzerinden dersler yayınlanmış, özellikle birden fazla öğrencinin olduğu evlerde sorun yaşanmıştır. Sürekli evde kapalı kalan ailelerin çoğunun tek eğlencesi olan TV'lerin, mecburen hep ders için açık kalması, tahammülleri zorlamıştır.

Genel olarak, çok uzun süreli ekran karşısında oturma zorunluğu, öğrenci ve öğretmenlerin sağlığını tehdit eder hale gelmiş, ailelerin iletişim giderleri artarak, bütçelerini zora sokmuştur.

Dikkatsiz ve ilerisi hesap edilmeden alınan kararlar ve yapılan açıklamalar yüzünden, tüm öğrencilere uzaktan eğitim hizmetlerinin tam olarak ulaştırılmamasının da verdiği mahcubiyetle, "nasılsa sınıfı geçeceğiz" algısının öğrenciler arasında yerleşip, tüm imkânlara sahip öğrencilerin dahi, uzaktan eğitimlere gerektiği kadar ilgi göstermemesine neden olunmuştur.

Sorunlar

1. Salgın hastalık gibi olağanüstü durumlarda toplumsal düzeni sağlayacak, vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayacak ki, eğitim ihtiyacı en önemli olanlarındandır, yeterli mevzuatlara ve organizasyonlara sahip olunmadığı ortaya çıkmıştır.

2. Ülkemizdeki iletişim teknolojisi altyapısı yetersiz ve düşük kalitededir.
3. Dijital eğitim araçlarına sahip olma düzeyimiz, kurumsal ve bireysel temelde yetersizdir.
4. Profesyonel anlamda uzaktan eğitim programlarını hazırlama, dijital eğitim araçlarını kullanma gibi konularda gerekli eğitim ve donanımına sahip bir birimimiz olmadığı, fedakâr eğitimcilerin deneme-yanılma yöntemi ile bir şeylerin üretilmediği, bizzat Sayın Bakanımızın açıklamalarından anlaşılmaktadır.
5. Öğretmenlerimize, ekran karşısında ders anlatma gibi uzaktan eğitim konularında eğitim verilmediği anlaşılmıştır.
6. EBA platformunun teknik altyapı ve kapasite eksikliğinin olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı eksikliğin yeterli ders videoları, simülasyonlar, bilgisayar programları gibi araçlarda da olduğu görülmüştür.
7. Özellikle uygulamalı derslerin, uzaktan eğitim yoluyla verilebilmesinde en önemli çarelerden biri olan, sanal gerçeklik uygulamaları konusunda bir yatırım ve eğitim programı eksikliğimiz vardır.
8. Özellikle salgın hastalık gibi olağanüstü durumlarda, sadece teknolojik altyapıyı güçlendirmekle uzaktan eğitimde başarı sağlanamayacağı anlaşılmıştır. Toplum ve bireyin duygusal, psikolojik durumunu sağlamlaştıracak, süreçle ilgili net ve doğru bilgiler almasını, sunulan hizmetlerden azami ölçüde faydalanma isteği duyulmasını sağlayacak, teknolojinin etkin olarak kullanıldığı iyi bir halkla ilişkiler ve tanıtım stratejisinin de olması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Çözüm Önerileri

1. Eğitim, içtimai hayattan izole bir kavram değildir. Sağlıklı bir toplumda, eğitimin de daha sağlıklı olacağı yüksek ihtimaldir. O yüzden, olağanüstü durumlarda düzenin tesis edilmesi için oluşturulan her kural ve uygulamanın, eğitime doğrudan olumlu etkisi olacağı da bilinmelidir. Konumuz eğitim olduğuna göre, içtimai hayattaki diğer düzenlemelere öneri getirmeyi başka çalıştaylara erteleyebiliriz.

Salgın döneminde, normal dönemlerde ihtiyaç duyulmayacak, hatta normalde işleyişi zora sokabilecek kararlar alınmak zorunda kalınmıştır. Salgın sürecinde yaşanan sorunlar dikkatlice incelenmeli, gelecekte yaşanması muhtemel durumlar için kuralların, mevzuatın hazırlanması için bir fırsat olarak görülmelidir. (Bu dönemde sosyal medya üzerinden, bakanlık web sayfalarının “sıkça sorulan sorular” başlığı altından, dolayısıyla resmîyet taşımayan, bir mevzuata dayanmayan, anlık, net ifadeler içermeyen, hazırlık için yeterli süre tanımayan oldukça sık talimatlar yağdırıl-

- miştir. MTEGM, Ortaöğretim veya Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün, MTAL'lerdeki işleyişi tam karşılamayan kararlarının arkasında kalmıştır.)
2. Ülkedeki iletişim alt yapısının daha yaygın, kaliteli ve yüksek kapasiteli olması için gerekli yatırımlar yapılmalıdır. İlgili bakanlıklar ve şirketler ödevlendirilmeli, dünya standartlarında iletişim imkânlarına kavuşulması noktasında sorumluluk verilmelidir.
 3. Bilgisayar, lisanslı bilgisayar programları, video kamera, sanal gözlük vb. dijital eğitim araçlarıyla eksiksiz donatılmış, işi uzaktan eğitim için dijital eğitim programları hazırlamak olan birimler kurulmalıdır. Bu gibi araçlara sahip olmak isteyen eğitimciler, öğrenciler için kampanyalar düzenlenmelidir. Gerekli eğitim imkânları da sunulmalıdır.
 4. Üçüncü maddede önerdiğimiz birimler kurulduktan sonra, burada görev yapacak eğitimciler özenle seçilmeli. İlgili bilgisayar programlarını kullanma, sinema vs. gerekli alanlarda üst düzey eğitimler almaları sağlanmalıdır.
 5. Eğitimcilere, uzaktan eğitim programları ve kamera karşısında ders anlatma, animasyon, simülasyon programları hazırlama gibi konularda özellikle uygulamalı eğitimler verilmelidir. Yukarıda önerdiğimiz birimler, bu amaçla da kullanılabilir olmalıdır.
 6. EBA'nın hangi noktalarda yetersiz kaldığı bu salgın döneminde, özellikle EBA yöneticileri tarafından görülmüştür. Ayrıntılara girmeden, bu yetersizliklerin bir an önce giderilmesi noktasında gerekli kaynağın aktarılmasını önermek, yeterli olacaktır. Ayrıca EBA TV Ortaokul, EBA TV Lise gibi EBA TV MTAL kanalının kurulması düşünülmelidir.
 7. Gerçekliğe çok yakın senaryo ve görüntüleriyle, üç boyutlu gözlükleri ve yönetme kollarıyla kişiye uygulamanın içindeymiş hissi veren sanal gerçeklik (VR) uygulaması, uygulamalı derslerin ve normalde çok tehlikeli olabilecek eğitimlerin (yangın, deprem, ameliyat vs. eğitimleri), adaylara en kolay ve etkili verilmesini sağlayan bir teknolojidir. Bakanlığımızın bu teknoloji üzerine çalışacak özel bir ekip kurması, istekli kişilere VR programlama eğitimleri düzenlemesi, gerekli kaynak aktarımını yapması, geleceğe hazırlık anlamında en önemli adımlardan biri olacaktır.
 8. Uzaktan eğitimin adından da anlaşılacağı üzere eğitim, uzakta olana verilmektedir. Uzakta olanın tedirginlik düzeyi yüksektir. Gerekli motivasyonu tek başına sağlaması zordur. Çevresel etkilere maruziyeti ve olumsuz etkilene ihtimali daha yüksektir. Evinde olsa dahi, uygun bir eğitim ortamına sahip olmama olasılığı vardır. Kişinin duygu durumunu, psikolojisini, motivasyonunu etkileyecek daha pek çok ihtimali sayabiliriz.
 9. Salgın süresince, her türlü imkânı olan öğrencilerin bile uzaktan eğitim (UZE) faaliyetlerine katılımlarının oldukça düşük olduğu gözlenmiştir. Çünkü UZE faaliyetleriyle ilgili eksiklikler, mağduriyetler görüldükçe

“nasıl olsa bizi mecburen sınıf atlatacaklar” algısı öğrencilerde hâkim olmuştur. Öğretmenlerin fedakârlıkları, UZE ile öğrencilerin elde edebilecekleri kazanımlar, bu zor dönemi olabilecek en az zararla atlatabilme fırsatları, ileride yaşayabilecekleri mağduriyetler, UZE'nin yakın gelecekteki kullanılacak faydalı eğitim yöntemlerinden biri olabileceği nedeniyle çalışma fırsatı olarak görülmesi gibi, öğrencilerin UZE faaliyetlerine ilgisini artıracak hususların konuşulması, düşünülmesi sağlanamamıştır.

10. Pazarlama ve reklam sektörünün bugün geldiği nokta, kullanılan teknolojik araçlar, sistemler, profesyonel ekipler herkesin malumudur. Benzer bir ekiple, UZE faaliyetlerinin reklam ve pazarlama stratejileri planlanıp, uygulanmalıdır.
11. Salgın sürecinin başlarındayken insanlar film seyretmek, bilgisayar oyunları oynamak gibi yöntemlerle morallerini yüksek tutmaya çalışıyorlardı. Bir süre sonra bunlardan sıkıldılar. UZE araçları; insanların ilgisini canlı tutacak, merak uyandıracak, edilgen yapıdan, etkin hale getirecek yapıya psikolog, film/animasyon yapımcısı, tasarımcı vs. gibi uzmanların yardımlarıyla kavuşturulmalıdır. Salgın gibi problemler, UZE'yi, ruh hallerini korumak isteyen insanların sığınacak bir liman gibi görmesini sağlayabilir.
12. Salgın sürecinde okulların ne zaman açılıp-kapanacağı, değerlendirmenin nasıl olup/olmayacağı, kimin okula gidip/gitmeyeceği, ders programlarının nasıl olup/olmayacağı vs. o kadar çok açıklama peş peşe ve her seferinde bir öncekini inkâr edecek şekilde yapılmıştır ki, hem eğitimcilerin hem de öğrenci ve velilerin kafası karışmış, neye inanacaklarını bilemez hale gelmişlerdir. Bu bilinmezlikler, sisteme güveni ve ilgiyi azaltmıştır. Halkla ilişkiler ve iletişim uzmanlarından, stratejistlerden bir ekip oluşturulup, sahadan gelen verileri, tüm ihtimalleri değerlendirip, çok sık karar değiştirmeden, bir yol haritası açıklanmalı, oynanmaya devam eden bir maçtaki her pozisyonu anlatmaya çalışır gibi sürekli olarak basına demeçler verilmemelidir. İstikrar ve kararlılık hissettirilmelidir.

1.6. İstihdamda arz talep dengesini gözeten öğrenci sayısında eğitim verilmesi

Mevcut Durum

19.08.2020 tarihli ve 21 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile yenilenmiş çerçeve öğretim programlarında belirtildiği üzere Mesleki ve teknik eğitim programlarında temel mesleki becerilerin atölye, laboratuvar ve meslek dersleriyle, ileri veya özel mesleki becerilerin ise işletmelerde mesleki eğitim ve seçmeli meslek dersleri aracılığıyla kazandırılması amaçlanmıştır. İşletmelerde mesleki eğitim ile dalın gerektirdiği bilgi ve becerileri kapsayan, ağırlıklı olarak iş, proje, deney ve hizmetin yapılması ve uygulamasını gerektiren kazanımlara yer verilmiştir. Seçmeli meslek dersleriyle öğrencilerin; bilim, sanayi ve teknolojideki değişimlere kolay adapte

olmasını hedeflemiş, bu dersler; okulun özellikleri (öğrenci ilgi ve ihtiyaçları, eğitim ortamları vb.) sektörün bölgesel ihtiyaçları ile uyumlu bir yapıda tasarlanmıştır. Mezun olan öğrenciye, alan ve dalını gösteren diploma ve iş yeri açma belgesi ile birlikte seçmeli meslek dersleri ile ulaşabileceği ilgili mesleklere ait sertifika verilmesi planlanmıştır. Mesleki ve teknik ortaöğretim programlarından mezun olanlardan isteyenlere, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında, öğrenim sürecinde kazandıkları temel yeterlilikler hakkında bilgiler içeren Europass sertifika/diploma ekiyle alınan ve başarılı öğrenme birimini, mesleki eğitim gördüğü veya stajını yaptığı işletmenin adını gösterir belge düzenlenmesi planlanmıştır.”

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları, yapacağı araştırmalar neticesinde, piyasanın ihtiyaç duyduğu alanlara göre, MTAL'lerde açılıp/kapatılacak alan/dallar hakkında MEB'e görüş sunar ve MEB, bu önerileri dikkate alarak, karar verir. Kurulların oluşumunu, görevlerini, işleyişini düzenleyen yönetmelik okunduğunda, aslında çok iyi tasarlanmış bir kurul olduğu görülmektedir. Ancak işleyişe bakıldığında, çok ciddi araştırmalara ve isabetli önerilere sahip olunmadığı görülecektir. Popülist politik yaklaşımlardan, moda olan meslek dallarının tercih edilmesine kadar pek çok etkenin, araştırma sonuçlarına galip geldiği görülecektir.

Yine yapılan pek çok araştırma göstermektedir ki, meslek liselerinin sayısı, işletme sayısına ve gelişmiş ülkelerdeki meslek lisesi oranlarına göre düşük sayıdadır.

Açılacak okul sayısı, türü, sahip olacağı alan/dallar, verilere göre ve bir stratejik plana göre belirlenmemektedir. MEB'in, SGK verilerine göre 2019 yılında hazırladığı Mesleki Eğitim Haritası ülkenin, il ve ilçelerin sahip olduğu istihdam alanları, sayıları ile meslek okullarındaki alanlarına göre öğrenci sayılarına ulaşma imkânı tanımaktadır. Hem akademik çalışmalara kaynaklık etmesi hem de İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarına değerli veriler sağlaması açısından önemli bir çalışmadır. Tabii ki, dikkate alındığı takdirde.

Sorunlar

Mevcut durum analizimizde, sorunları da dile getirmiş olduğumuzdan, ayrıca maddeler yazmaya gerek kalmamıştır.

Çözüm Önerileri

1. Mesleki eğitim veren okul/kurumların, sahip olacakları alan/dalların belirlenmesinde, Mesleki Eğitim Haritası ve kurullarca yaptırılacak diğer ciddi analizlerin sağladığı veriler dikkate alınmalıdır.
2. Yukarıda sunduğumuz MTAL'ler ve işletmelerin eşleştirilmesi önerimiz, istihdam ve mesleki eğitimin planlanmasında doğal bir denge unsuru olacaktır. (3-c maddesi, 4. çözüm önerimiz)

**4. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİ İÇİN ÖĞRETMEN YETİŞTİRME
VE NİTELİĞİ KOMİSYONU KATILIMCILARI**

Prof. Dr. Serdar YÜCESU
Prof. Dr. Duran ALTIPARMAK
Prof. Dr. Halil DEMİR
Prof. Dr. Can HAŞİMOĞLU
Doç. Dr. Mustafa Sabri ÖZEN
Dr. Öğr. Üyesi Tayfun FINDIK
Dr. Öğr. Üyesi Ömer ASAL
Öğr. Gör. Dr. Onur ALTUNTAŞ
Dr. Onur ÖZDEMİR
Erdoğan ÖZEN
Ayşe İYİĞÜN
Mustafa ŞAFAK
Türker YILMAZ
Recep ŞEKER
Hacu Yusuf CANLI
Özgül ULUSOY
Metin İSKENDEROĞLU

4. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİ İÇİN ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE NİTELİĞİ KOMİSYONU RAPORU

Köklü bir eğitim geleneğine sahip olan toplumumuzda mesleki-teknik eğitim ve bu alana öğretmen yetiştirme önemli bir yer tutmaktadır. Cumhuriyet döneminden önce, 19. yüz yılın ortalarına kadar lonca ve ahilik kapsamında çıraklık yoluyla yürütülen mesleki eğitim, bu tarihlerden itibaren okullaşmaya başlamıştır. Geleneksel Osmanlı eğitim kurumları dışında batı örneğinde açılmaya başlanan yeni mektepler kapsamında meslek okulları açılrsa da, bu okulların eğitim sistemi kapsamına alınması ve öğretmenlerinin yetiştirilmesi ancak Cumhuriyet döneminde gerçekleşmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim alanında Türk Devletinin yapması gereken; sistemi kurmak ve geliştirmek gibi önemli bir hamle bulunuyordu. Bunun için, ülkeye yabancı eğitim uzmanları davet edildi. Uzmanlar, bünyemize uygun bir mesleki teknik okul sistemi önerirken, bu sistemi işletecek öğretmenlerin yetiştirilmesini de düşünmüşlerdi. Ancak yeni savaştan çıkmış yorgun bir milletin bu sistemi hemen kurması ve geliştirilmesi kolay bir iş değildi. Genç Türk Devleti bunun için gerekli alt yapıdan yoksundu. Sanat okullarını ele aldıklarında karşılaştıkları önemli problemlerden biri de öğretmen bulma problemiydi. Bu problemin çözümü için 1927'den itibaren çeşitli yollara başvuruldu. Bunun için; öğretmen yetiştirmek üzere Avrupa ülkelerine öğrenci gönderilirken, yabancı ülkelere öğretmen getirildi. Mevcut öğretmenleri geliştirici kurslar düzenlendi. Sonunda bu okullara eğitici yetiştiren öğretmen okulları açıldı.

Bu okullardan ilki 1934-1935 öğretim yılında Kız Meslek Öğretmen Okulu adıyla açılmış; ileriki yıllarda Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu adını almış, 1982'de Mesleki Eğitim Fakültesi'ne dönüşmüştür. İkincisi ise 1937-1938 öğretim yılında Erkek Meslek Öğretmen Okulu adıyla açılmış, daha sonra Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu olmuş ve 1982'de de Teknik Eğitim Fakültesi adıyla yeniden yapılandırılmıştır. Mesleki eğitime öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan üçüncü yüksek okul ise 1955'de açılan, 1955-1956 öğretim yılında eğitime başlayan Ticaret Öğretmen Okulu olmuştur. Ticaret okulları ile ticaret liselerine meslek dersleri öğretmeni yetiştirmek amacıyla açılan bu okul da ilerleyen yıllarda Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu ve son olarak ta Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi adıyla eğitim-öğretim faaliyetini sürdürmüştür. Yüksekokullar olarak kurulan, üniversitelere devredildikten sonra mesleki ve teknik eğitim fakülteleri olarak yeniden yapılandırılan, kuruluşlarından itibaren atölye ve meslek dersleri öğretmenlerini yetiştiren bu kurumlar 2009 yılında kapatılmışlardır.¹

2009 yılında başlayan mesleki teknik eğitime öğretmen yetiştirme sorunu boyut değiştirerek devam etmektedir. Bir kısmı hükümetler tarafından kapatılan eğitim kurumları öğretmen ataması olmaması nedeniyle öğrenci gelmemesi

¹ Duman, Tayyip (2014) Mesleki Ve Teknik Eğitime Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Kuruluşu, Gelişimi Ve Kapatılmaları, JOURNAL of RESEARCH in EDUCATION and SOCIETY. (Öğretmen Yetiştirme Okullarının tarihi gelişimi bu makaleden alınmıştır.)

üzerine tamamen atıl bir kuruma dönüşmüştür. Mevcut durumun çözümü tespiti, çözüm önerileri ve 2. Maarif Kongresi'nin ruhuna uygun olarak 2023 ve sonrası için mesleki eğitime ihtiyaca uygun öğretmen yetiştirilmesi amacıyla çalışan komisyonumuz aşağıdaki hedefler ekseninde çalışmalarına başlamış ve ulaşmış olduğu neticeleri bu rapor ile kayıt altına almıştır.

Hedefler

- Öğretmen yetiştirmek için bir model önerilmesi
- Öğretmenlere yönelik kariyer planı oluşturulması için bir model önerilmesi
- Mesleki eğitimde Ar-Ge faaliyetleri için Mesleki ve Teknik Eğitim Enstitüsü kurulmasının önerilmesi

Mevcut Durum

Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri 13 Kasım 2009 tarih ve 27405 sayılı Resmi Gazetede çıkan 2009/15546 numaralı Bakanlar Kurulu tarafından alınan aşağıdaki karar ile kapatılmıştır.

“Bazı yükseköğretim kurumları bünyesinde bulunan Teknik Eğitim Fakülteleri, Mesleki Eğitim Fakülteleri, Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakülteleri ile Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesinin kapatılması ve aynı yükseköğretim kurumlarına bağlı olarak yeni fakülteler kurulması hakkındaki ekli Kararın yürürlüğe konulması; Millî Eğitim Bakanlığının 28/9/2009 tarihli ve 25377 sayılı yazısı üzerine, 28/3/1983 tarihli ve 2809 sayılı Kanunun ek 30 uncu maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 2/11/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.”

2009 yılında Mesleki ve Teknik Eğitime Öğretmen yetiştiren Fakültelerin kapanmasıyla bu alanlara öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları ortadan kalkmış, öğretmen yetiştirmenin nasıl olacağı bazı öneriler olsa da herhangi bir karara bağlanmamıştır. 2009 yılından beri Mesleki ve Teknik Eğitim kurumları için öğretmen yetiştirilmemiştir.

2009'dan 2021 yılına gelinceye kadar Mesleki ve Teknik Orta Öğretim kurumlarının meslek alan öğretmeni ihtiyacı Mesleki ve Teknik Eğitim Fakültelerinden mezun olan ve atanmamış öğretmen adaylarından karşılanmıştır.

Yakın gelecekte yeni meslek alanları ve mevcut Mesleki ve Teknik Eğitim Orta Öğretim kurumlarında oluşacak öğretmen ihtiyacının karşılanması için bir yol haritasının belirlenmesi gerekmektedir. Bu raporda Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarına meslek alan öğretmeni yetiştirmek için bir model önerilmektedir.

Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarında Öğretmen İhtiyacı ve Muh-temel Kaynaklar

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarında 47 alan, 105 dalda eğitim yapılmaktadır. Öğretmen Yetiştirme tüm alan ve dalları kapsayacak biçimde programlanmalı, uygun lisans mezunlarının öğretmen adayı olarak kabul edileceği bir kurumsal yapı oluşturulmalıdır. Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumları için öğretmen kaynağı olabilecek kurumlar; Eğitim, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, İletişim, Mühendislik, Sağlık Bilimleri, Sanat ve Tasarım, Teknoloji, Turizm ve Ziraat Fakültelerinin ilgili programları olabilir.

Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarının Öğretmen İhtiyacının Belirlenmesi

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kısa ve uzun vadeli öğretmen ihtiyacı analizleri yapılarak mevcut ve açılması planlanan yeni alanlar için öğretmen ihtiyacı sayısı belirlenmelidir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirilmesi İçin Bir Yapı Oluşturulması

Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarına meslek alanı öğretmeni yetiştirmek için çeşitli modeller mevcut olup AB ülkelerinde en çok uygulanan model 4+1 modelidir. Bu amaçla mesleki ve teknik eğitim geçmişi ve altyapısı olan gelişmiş üniversitelerden bir ya da ikisinde Mesleki ve Teknik Eğitim Enstitüsü kurulmalıdır. Enstitü bünyesinde bir yıllık sürede üç dönemde tezsiz yüksek lisans programı şeklinde öğretmen yetiştirilmesi sağlanacaktır. Alan eğitimini lisans düzeyinde tamamlamış olan aday öğretmenlerin uygulamalı eğitim konusunda uzmanlaşması sağlanacaktır. Her dönemin 12 haftalık bir süreden oluşması uygun olacaktır. Bu süreç dersler, öğretmenlik uygulaması ve Dönem Projesinden oluşacaktır. Enstitü bünyesinde oluşturulacak modüler atölye ve laboratuvarlarda örnek uygulamalı eğitimler verilecektir. Bu eğitim döneminde alınabilecek derslerin listesi Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Taslak Mesleki ve Teknik Öğretmen Eğitimi Modül Program Listesi

SIRA NO	KODU	ADI	HAFTALIK DERS SAATİ			AKTS KREDİSİ
			TEO.	UYG.	TOP.	
Dönem						
1	EGT-1	Eğitim Psikolojisi	3	-	3	7
2	EGT-2	Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	-	3	7

3	EGT-3	Mesleki ve Teknik Öğretimi Planlama ve Yönetim	3	-	3	8
4	EGT-4	Öğretim Yöntemleri ve Materyal Geliştirme	3	-	3	8
Dönem						
5	EGT-5	Ölçme ve Değerlendirme	3	-	3	8
6	EGT-6	Mesleki ve Teknik Eğitimde Rehberlik	3	-	3	8
7	EGT-7	Atölye, Laboratuvar ve Sınıf Yönetimi	3	-	3	7
8	EGT-8	İşletmede Mesleki Eğitim Uygulaması	3	-	3	7
Dönem						
9	EGT-9	Öğretmenlik Uygulaması	2	4	6	20
10	EGT-10	Dönem Projesi	3	-	3	10
T O P L A M			23	7	30	90

Aday Öğretmenlerin Mesleki ve Teknik Eğitim Enstitüsüne Kabulü

Öğretmen adayları 4 yıllık lisans eğitiminin sonunda Mesleki ve Teknik Eğitim okullarında öğretmen olmak istemesi halinde aşağıda belirlenen kriterleri sağlamak şartıyla başvuruda bulunacaktır. Başvuruda uygulamalı eğitim yapan fakülte bölümlerinin mezunları öncelikli olarak tercih edilecektir. Başvuru kriterleri aşağıda belirlenmiştir:

- Fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun olmak,
- Başvuruda bulunacak aday tercihen en az bir yıl alanında işletme tecrübesine sahip olmak,
- ALES'ten en az 60 puan almış olmak,
- Lisans eğitiminden en az 2.5/4.0 not ortalaması ile mezun olmak,
- Merkezi yabancı dil sınavından en az 40 puan almış olmak,
- Görevinin icrasına herhangi bir engelinin olmadığına dair sağlık kurulu raporu,

Aday öğretmenlik kabulü için ALES puanının % 50'si, Yabancı Dil Puanının %15'i, Lisans Mezuniyet Puanının %20'si, Sektör tecrübesi (Yıl \times 10 \times %15)'i toplanarak puan hesaplanacak, puan sıralamasına göre kayıt yapılacaktır.

Adaylardan kayıt şartlarını sağlayanların enstitüye kaydı yapılır. Tablo 1'de verilen dersleri birinci ve ikinci dönemde alarak başarılı olanlar, üçüncü dönemde Öğretmenlik Uygulaması dersi (haftada 3 gün) ile birlikte Dönem Projesi hazırlar. Dönem projesinin mesleki bir konunun öğretilmesi ile ilişkili olması sağlanmalıdır.

Mezuniyette kazanılacak derece tezsiz yüksek lisans derecesidir.

Mezun olan öğretmen adayları, öğretmenlik statüsü kazanır ve başka bir sınava tabi tutulmadan göreve başlatılır. Yeni göreve başlatılan öğretmenler müstakil olarak derse girer, bir sömestr stajyer öğretmen olarak görev yapar. Stajyer öğretmen için bir rehber öğretmen tayin edilir. Rehber öğretmen stajyerlik süresince stajyer öğretmene nezaret ederek atölye ve sınıf yönetimi tecrübesi kazanmasını sağlar, mevzuat konusunda bilgilendirme yapar. Stajyerlik sonunda bir değerlendirme yapılarak Stajyer öğretmenlik süreci sonlandırılır. Bu süreçte stajyer öğretmen yazılı veya sözlü sınava tabi tutulmaz.

Mesleki ve Teknik Eğitim Enstitüsü öğretmen yetiştirmenin yanı sıra mesleki ve teknik eğitim politikaları oluşturmak ve araştırma yapmak amacıyla tezli yüksek lisans ve doktora programları açar. Mesleki ve teknik eğitim uzmanlarının yetişmesini sağlar. Ulusal ve uluslararası mesleki ve teknik eğitim projelerine katılarak Ar-Ge faaliyetlerine destek verir, raporlar hazırlar, milli politikaların oluşmasına katkı sağlar.

Mesleki Ve Teknik Eğitim Öğretmenlerinin Bilgi ve Becerilerinin Güncellenmesi, Kariyer Planı

Teknoloji çok hızlı gelişmekte ve değişmektedir. Teknolojik gelişmelere göre okullarda eğitim materyallerinin güncellenmesi ancak bütçe ayrılması ile mümkün olur. Bunun yanında öğretmenlerin bilgi ve becerisini güncellemesi amacıyla aşağıdaki imkanlar kullanılabilir:

- Alanında gelişmiş mesleki ve teknik eğitim okullarının atölye ve laboratuvarlarının kullanılması,
- OSB'lerdeki okulların kullanılması,
- Sektörel işbirliği ile sektör imkanlarının kullanılması,
- Üniversite imkanlarının kullanılması,
- Kamu kaynaklarının hizmet içi eğitimlerde kullanılması.

Öğretmenlerin bu eğitimlerden aldığı belgeler (sertifikalar) önceden belirlenen bir puanlamaya tabi tutularak tayin, terfi, yönetici atamalarına da esas teşkil etmelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından daha önce belirlenmiş olan uzman öğretmenlik, baş öğretmenlik kariyer basamakları yeniden düzenlenerek meslekte 10 yılını dolduran öğretmenlere uzman öğretmen, 20 yılını dolduran öğretmenlere başöğretmen unvanı verilmeli, bu sürelerden alanında tezli yüksek lisansını tamamlayanlardan 3 yıl, doktora eğitimini tamamlayanlardan 6 yıl düşülmelidir.

Mesleki ve Teknik Okullarda Alan, atölye ve laboratuvar şefliği görevleri kariyer basamağı haline getirilmelidir. Şeflik görevi yapanların özlük hakları yeniden

yapılandırılmalı üzerlerindeki çalışma yükü de göz önüne alınarak idareci kapsamında değerlendirilmelidirler.

Sektörden Eğiticilerin Görevlendirilmesi

Mesleki ve Teknik Eğitimde; sektörde çalışan lisans derecesine sahip alan uzmanlarının bilgi ve tecrübelerinden faydalanılmalıdır.

Mesleki ve Teknik Eğitimde Çalışma Saatleri ve Ücretler

Mesleki ve Teknik Orta Öğretim kurumlarında görev yapan atölye ve laboratuvar öğretmenleri ile diğer branş öğretmenlerinin zorunlu ders yükü saatleri eşitlenmelidir. Alan öğretmenlerine haftada 24 saate kadar ek ders görevi verilebilir. Öğretmenler için 3600 ek gösterge sağlanmalıdır.

Alan, atölye ve laboratuvar şefleri için verilen planlama, bakım ve onarım ücretlerinin alanın diğer öğretmenlerine de verilmesi sağlanmalıdır. Alan şefi için 10 saat, atölye şefi için 6 saat olan hazırlık ücreti uygulamalı ders okutan öğretmenlere de 3 saate kadar verilmelidir.

Gelişen bilimsel, sosyal, kültürel ve teknolojik çağın bir gereği olarak öğretmenlerin de kendi mesleki kariyerlerini planlamaları, kendilerini geliştirmeleri açısından teşvikin hizmet puanı ve/veya yönetici seçmede Değerlendirme Puanı çizelgesine puan olarak yansıtılmak şeklinde verilmesinin öğretmenler arasındaki atama ve yer değiştirme açısından eşitliği ve iş barışını bozduğu düşünülmektedir.

Bu bağlamda öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamak maksadıyla alanında lisansüstü eğitimini tamamlayan akademik, bilimsel ve sosyal çalışmalarını belgeleyen öğretmenlerin fiilen girdikleri ek ders ücretlerini %25 artırımlı almasının ve atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin de destekleme yetiştirme kursu açmasının sağlanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

